

Jak vést druhé **k AKTIVNÍMU OBČANSTVÍ?**

SKAUTING

duben 2017

- + Význam tradic v životě oddílu *s. 25*
- + Kvalita vzdělávání v Junáku *s. 29*
- + Mezinárodní tábory trochu jinak *s. 40*

SKAUT

SKAUTING

Dvuměsíčník pro skautskou výchovu

Všechna čísla jsou volně ke stažení v archivu:
casopisy.skaut.cz/skauting

Téma příštího čísla: **Dobrodružství**

Své odpovědi k anketní otázce *Jaké dobrodružství jste zaživali v oddíle vy a měla by si ho prožít i dnešní generace?* nám pošlete na skauting@skaut.cz.

Napište nám!

Budeme rádi za vaše příspěvky i zpětnou vazbu. Co říkáte na nový koncept časopisu? Přijdou vám témata a články užitečné? O čem byste rádi ve Skautingu četli? Chcete reagovat na některý z článků nebo přispět k příštímu tématu o dobrodružství? Neváhejte a pište na skauting@skaut.cz. Těšíme se na vaše podněty, dialog i budoucí spolupráci.

Sledujte nás na:

[facebook.com/CasopisSkauting](https://www.facebook.com/CasopisSkauting)

Legenda

- → pro vedoucí benjamínků
- → pro vedoucí světlušek a včelářů
- → pro vedoucí skautů a skautek
- → pro vedoucí roverů a rangers
- → pro práci s dospělými a dobrovolníky
- → pro organizačně-hospodářský servis

Téma – vše kolem aktivního občanství

<i>Editorial</i>	3
<i>Anketa</i>	4
Jak v dětech probouzet aktivní občany	5
<i>Gejzír</i>	10
<i>Rozhovor: Vendy Menšíková</i>	12
Jak s dětmi mluvit o vlasti ve slibu	13
<i>Instant: Kytici k vzájemnému respektu</i>	14
<i>Instant: Polarizující otázky skautingu</i>	15
Jak dělat dobro dobře?	16
Inspirace od jiných organizací	19
Skaut je kritický	20
Za svobodu a demokracii	23
<i>Rozcestník</i>	24

Fórum – podněty a inspirace pro výchovu

Význam tradic v životě oddílu	25
<i>Sloupek náčelníků</i>	28
<i>Redakční vlašťovka</i>	28
Víme, jak vypadá kvalitní vzdělávací kurz?	29
<i>Polemika: Návštěvní den na táboře</i>	32

Sezóna – metodická podpora pro aktuální období

<i>Příroda: O vodě ve městě i v přírodě</i>	33
Náležitosti tábora	36
<i>Středisko není jen středisková kasa</i>	38
<i>Inspiro: Sportovní hry v přírodě</i>	39

Rozhledna – přehled o tom, co se děje jinde

<i>Ze světa: Mezinárodní tábory trochu jinak</i>	40
<i>Trendy: Kolik rolí znáš, tolikrát jsi člověkem</i>	41
<i>Literatura: Recenze a Listy Jurovi</i>	42
<i>Časopisy: Přehled článků</i>	45
<i>Kalendář</i>	46

REDAKCE: skauting@skaut.cz / **ŠÉFREDAKTOR:** Tomáš Čakloš – Tom, tomas.caklos@skaut.cz, 774 222 918 / **ZÁSTUPCE ŠÉFREDAKTORA:** Ondřej Prikner – Twist, twist@skaut.cz, 732 419 743 / **EDITOR:** Jakub Holobrádek – Učeň, ucen@skaut.cz, 606 837 809 / **REDAKTOŘI:** Anežka Jakubcová, Dan Vykoukal, Anna Hubáčková, Bernadeta Kurešová, Jaroslav Rajl – Kaktus, Ema Zezulová / **GRAFIKA A SAZBA:** Jan Dočekal – Lupen / **FOTO OBÁLKA:** Radek Procyk – Maverick / Dále na tomto čísle spolupracovali také autoři, oponenti, konzultanti a korektoři článků. / **VYDAVATEL:** Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z. s., Senovážné náměstí 24, 110 00 Praha 1, IČ: 64934926, telefon: 234 621 223 / **INZERCE:** 234 621 223, tdc@skaut.cz / **TISK:** Tiskárna Polygraf, s. r. o. / **DISTRIBUCE:** Send Předplatné, spol. s. r. o. / Pro registrované členy Junáka je předplatné řešeno v rámci online registrace. / Vychází 5× ročně / Vyšlo 20. 4. 2017.

Co je aktivní občanství

K roli skautů a skautek v občanské společnosti

TOM ČAKLOŠ
šéfredaktor

Podle zakladatele skautingu Roberta Baden-Powella je cílem skautského hnutí vychovat dobré občany.

V naší zemi se po 27 letech od pádu komunismu stále setkáváme s jakousi averzí vůči občanské angažovanosti. Je to asi přirozené, poslední totalita trvala dlouhá čtyři desetiletí a na sebevědomí obyvatelstva zanechala hluboké rány. Angažovanost byla svého času vnímána jako poklonkování vládnoucí straně a řada lidí má zapojování do věcí veřejných za něco zvláštního a nežádoucího dodnes.

Pohled na věc se samozřejmě postupně mění a česká společnost nyní přes všechny své neduhy disponuje širokým občanským sektorem, který dokazuje, že obrovské řadě lidí jejich okolí opravdu lhostejné není. Přesto by bylo bláhové se domnívat, že stačí počkat a přihnou se noví mladí a zodpovědní.

Před několika měsíci zveřejnila OECD výsledky celosvětového průzkumu, podle kterého se v Česku o politiku „vůbec nezajímá“ téměř 60 procent mladých lidí ve věku 15 až 29 let. Jedná se o druhé nejhorší skóre, za námi se drží pouze Litva, na obzoru před námi zbytek vyspělého světa – například v Dánsku nebo Německu je to pouhých 7 procent, v sousedním Polsku 27.

Goethe říkával, že kdo v demokracii spí, probudí se v diktatuře. Pravdivost jeho slov bychom si jako skauti a skautky mohli uvědomovat snad víc než dobře. Naše hnutí bylo všemi totalitami tvrdě potlačováno, naše sestry a naši bratři položili v boji za ideály Pravdy a Lásky třeba i vlastní život, to vše, abychom jednou zase mohli svobodně skautovat. Těžké zkoušky, jimiž si museli projít, pro nás dnes představují odpovědnost a příležitost zároveň. Je naší úlohou o nabytou svobodu pečovat, využít k tomu současně můžeme nastřádaných zkušeností a příběhů.

Nejlepší cestou k udržení demokracie je přitom aktivní občanství. Výstižně jej pro náš kontext definuje Eduard Vallory v nedávné knize Světový skauting: Zatímco pasivní význam slova přisuzuje občanovi jistá práva, aktivní zdůrazňuje skutečnost, že občané nepodléhají nečinně vládním nařízením, nýbrž že hrají podstatnou roli v jejich určování. V praxi to znamená rozdíl mezi pouhým chozením k volbám a proaktivním zapojením do společenské diskuse mezi nimi – aktivní občan se trvale zajímá o své okolí a v rámci svých možností se snaží angažovat ve věcech, které mu přijdou důležité.

Právě o tento rozdíl nám ve skautské výchově jde. Vždyť přesně tak je formulován i náš zákon a slib. Žádné zákazy, ale návod, co v životě dělat. Skaut má být nikoli pouze pasivně dobrý, ale aktivní v konání dobra, zdůrazňoval Baden-Powell.

K rozvoji občanství přinášíme v tomto čísle řadu příspěvků. Základní principy a souvislosti toho, co aktivní občanství znamená a jak se v člověku utváří, najdete v našem hlavním, Edyho článku. Mluvíme-li v tomto vydání o výchově k občanství, nejde nám ani tolik o příslušnost ke konkrétnímu národu nebo vlasti, jakož především o utváření občanské společnosti, na které se podílí co nejvíce lidí z různých míst, ať už jako vychovatelé, umělci, aktivisté, podnikatelé nebo třeba politici. Úkolem nás, skautských vedoucích, je vést mládež k tomu, aby byla jednou schopná přijmout svůj díl odpovědnosti za společnost z takové role, jakou si vybere.

Chceme-li toho dosáhnout, potom jednou z nejdůležitějších věcí je, abychom našim členům ukazovali a dávali zažít, že aktivní zapojení má smysl a může vést k úspěchu. Optimismus a naděje jsou motorem společenských inovací, jak svého času prohlédla Margaret Mead: „*Nikdy nepochybuje, že malá skupina odhodlaných občanů může změnit svět. Je to totiž to jediné, co kdy fungovalo.*“ ☒

Měli by vedoucí sdělovat členům své osobní názory na politická témata?

Skauti jsou lidé, kteří se zajímají o to, co se kolem nich děje, a jsou ochotní si ve prospěch ostatních zkomplikovat život. A tak se přirozeně zajímají i o politiku. Dobrý vedoucí musí reagovat na otázky na politická témata, které mu položí členové jeho oddílu. To je naprosté politické minimum. A pak je věci citu, co bude probírat aktivně. Asi by neměl s oddílem řešit marginálie. Na uprchlickou krizi, xenofobii, pomoc obětem válečných konfliktů či dezinformační válku by ale podle mne s oddílem zavést řeč měl. / **Jan Čizinský – Kuklič, starosta Prahy 7, 75. oddíl Jeleni**

Podle mého názoru by vůdci měli se svými svěřenci na aktuální politická témata vést diskuzi uzpůsobenou věkové kategorii. Nejprve by bylo vhodné sdělit fakta, načež by každý v kroužku vyjádřil na daný problém svůj názor. Rozhodně jsem ale proti tomu, aby vedoucí svůj názor členům vštěpoval jako ten jediný správný. Na aktuální téma uprchlické krize by se dal vymyslet i výborný program pro rovery a rangers, kteří by se díky několikadenní akční hře mohli sami vžít do situace uprchlíků a udělat si o této problematice vlastní obrázek. / **Simona Kuboušková – Švihulka, RK Vlci, Roudnice nad Labem**

Každý má přece právo na svůj osobní názor na politiku a na svět. Tedy i skautští vedoucí. Je pochopitelné a po mém soudu dokonce správné, že ten názor vyjádří. On je navíc nepochybně úzce svázán s hodnotami, které vyznávají a které také projevují ve viditelných osobních postojích. To dost dobře zapřít ani nejde. Jasně ale také je, že se nesmí schůzky skautských oddílů či tábory proměnit v politickou agitaci. Stejně jako se nesmí proměnit v agitaci náboženskou. To podle mne do skautské organizace nepatří. / **Martin Kupka, starosta obce Líbeznice a skautský rodič**

Jak se říká, všeho moc škodí. A příliš mnoho politiky na kmenové/družinové schůzce také nemusí být nutně prospěšné. Já osobně nemám ráda i když se aktuální politické trendy probírají u nedělního oběda. Diskuze se většinou transformuje do rozepře názorů, a to nás u toho stolu sedí jen pár. Stejně jako v případě otázek víry nebo uprchlické krize může být několik rozličných názorů na aktuální dění v politice citlivým tématem, které vyvolává emoce. Přirozeně, jakákoliv debata orientovaná tímto směrem může být užitečná, avšak neměla by být výchovná. Ne v tomto případě. Názory vůdce by měly mít apolitickou úroveň. Chceme přece, aby si každý utvořil vlastní názor. / **Anna Mahovská – Žihanka, RK Rozbřesk, Břeclav**

Ano, měli. Je ale klíčové, z jaké pozice. Vedoucí by měl mluvit z role konkrétního člověka, a ne pomocí své převahy v oddílové hierarchii vyvíjet tlak a přiřazovat svým postojům skautskou záštitu. Prostor pro politiku a aktuální dění je ve skautu důležitý, v rámci debaty by se vedoucí měli vyjadřovat taky. / **František Szczepanik – Banán, rádce družiny, 70. oddíl Brno**

foto: Lucie Horáková – Basa

Jak v dětech probouzet aktivní občany

„Pokuste se opustit tento svět o něco lepší, než jste ho našli.“

Robert Baden-Powell

JIŘÍ ZAJÍC – EDY

Vedoucí Odboru duchovní výchovy.

Na startu

Zakladatel skautingu nás ve svém *Posledním poselství*, do kterého shrnul nejdůležitější zkušenosti svého života, vyzývá k tomu, abychom ke světu přistoupili jako k úkolu, který může mít významné pozitivní vyústění: i díky nám se svět posune k lepšímu. Samotné skautské hnutí je vlastně jedním z pokusů o proměnu společnosti z druhé poloviny 19. a začátku 20. století. Mezi tyto pokusy patřil například i Marxův a Engelsův komunismus. Podle něj k potřebné změně společnosti vede revoluce ve vlastnictví výrobních prostředků. Výsledky známe.

Skauting, který se má i po více než sto letech čile k životu, a to prakticky po celé naší planetě, k proměně přistoupil právě opačně. Jeho základním přesvědčením je, že reforma společnosti musí začít u proměny srdce člověka, a proto tou nevhodnější metodou je **výchova**. Zdá se tedy na první pohled jasné, že *výchova k občanství* nutně do skautingu patří. Když si to srovnáme s jeho principy a posláním, dá se říct, že je dokonce jeho strategickým cílem.

O to důležitější je brát v potaz reálnou situaci, která ohledně důvěry v možnost a smysl občanského ovlivňování společnosti u nás panuje. Výchova k občanství je jeden ze školních předmětů. Srovnávací Mezinárodní studie o občanské výchově z roku 2009 ukázala, že znalosti našich osmáků v téhle oblasti jsou ve srovnání s jejich vrstevníky z jiných zemí lehce nadprůměrné, i když se za posledních deset let dost výrazně zhoršily. Ovšem v postojích, v důvěře vůči institucím (zvláště těm politického charakteru) a ochotě se angažovat jsou na tom ve srovnání s ostatními docela podprůměrné. A co se týče budoucnosti, jsou jejich očekávání ještě horší. To ostatně potvrzují výzkumy projektu *Jeden svět na školách*, který ukázal, že ani ne 10 % našich středoškolačků je přesvědčeno, že mohou nějak ovlivnit svět kolem sebe. A plně s tím korespondují současné výzkumy týkající se celé dospělé populace, o vlivu „obyčejných lidí“ na politiku a možnostech ovlivnit to, co se děje ve veřejném prostoru. Ohledně možností tam dosáhnout nějakých výsledků vládne nedůvěra a skepse. →

Co s tím?

Tohle je důležité zjištění, které musí zásadním způsobem určit priority a postup naší snahy o uvádění kluků a děvčat do jejich odpovědnosti za svět kolem sebe. Znamená to totiž, že si především musíme sami poctivě odpovědět, jak je to s naší vlastní důvěrou ve smysl občanské angažovanosti a její potenciál něco ve světě opravdu změnit. Najít nosné odpovědi třeba na tyhle otázky:

- Jak je to vlastně s naší svobodou – tou vnitřní i tou vnější? Nehrajeme si jen na něco, zatímco jsme pouze přírodou (nebo čím) naprogramované stroje, kterým je určeno, aby „odehrály“ svou roli a zase zmizely ze scény?
- Můžeme vůbec něco opravdu změnit v tomhle komplikovaném světě, často prorostlém korupcí a ovládaném silou peněz a konexí?
- Proč si myslíme, že má cenu se pokoušet o nějakou změnu či pomoc, když naše prostředky se zdají vůči silám určujícím dění v dnešním světě tak nepatrné?
- Proč snášet případný výsměch, neúspěchy, kde brát odvalu a nadějí k tomu, pouštět se do riskantních podniků s nejistým výsledkem?

Verba movent, exempla trahunt

Slova hýbají, příklady táhnou. Staré latinské přísloví, které dynamičtí Američané transformovali do nám známého *Learning by doing*. Každý, kdo se pustí vážně do získávání dnešních dětí a mladých lidí pro nějakou angažovanost na proměně světa, u nás narazí dřív či později na všeobecnou skepsi, že „je marné o nějakou skutečnou změnu usilovat“. Tohle bylo typické pro situaci v režimu, který byl u nás před listopadem 1989. To, že se s tím i dnes hojně setkáváme, rozhodně není dobrý výsledek čtvrtstoletí našeho života ve svobodě a demokratickém státě.

Pro změnu je tu klíčový především osobní příklad. Máme na mysli především důvěru, že to smysl má, a také určitou konkrétní viditelnou angažovanost, protože ten, kdo vychovává, vždycky nějak působí: vždycky z něj vyzařuje, co si opravdu myslí a čím žije. Pokud tedy není přesvědčený o smyslu občanské angažovanosti, bude kluky a děvčata „očkovat“ proti tomu, aby se v dospělosti přece jen nějak ve prospěch společnosti skutečně angažovali. Ukazují to i zmíněné výzkumy o rozdílu mezi znalostmi našich dospívajících a ochotou aktivně se zasazovat ve prospěch společnosti. Prostě zrovna tady přesně platí varování Jana Amose Komenského

pro špatné vychovatele, které nám vždycky kladl na srdce Václav Břicháček: „Nebuďte jako sloupy u cest, jež pouze ukazují, kam jít, ale samy nejdou.“

Samozřejmě to neznamená být naivním „aktivistou“, který se snadno zapálí pro cokoliv, aniž by se zabýval reálnými možnostmi a dopady svého jednání. Právě proto, že jeho příklad bude zásadním vkladem do „výchovy k občanství“, je třeba, aby si počínal nejen statečně, ale i zodpovědně. Měl by se dobře orientovat v problematice, v níž se chce angažovat. Také by měl umět sehnat potřebné informace, seznámit se s možnými riziky, najít potřebné spojence. A konečně by měl být schopen srozumitelně a otevřeně obhájit svoje jednání a rozhodnutí, přijmout kritiku, uznat své případné chyby a poučit se z nich do budoucna.

Jistě že tohle platí v celém spektru skautské výchovy, tady to však bude zvlášť ožehavé. Kolikrát totiž nejsou k dispozici všechny potřebné informace, není možno vyloučit i dosti velkou míru rizika, že se to či ono nepovede. A přece i za těch okolností nesmí člověk selhat buď tím, že by nerespektoval realitu, tedy neuznal, že se to či ono nepovedlo – nebo tím, že by ho neúspěch natolik zdeptal, že by se už dalších pokusů vzdal.

Základní stavební kameny

Probouzet v klucích a holkách touhu být prospěšnými, zodpovědnými, odvážnými a tvořivými občany může být úžasným dobrodružstvím.

Podíváme se na konkrétní ingredience, z nichž takové dobrodružství může či musí vycházet. Bude řeč o celkové atmosféře oddílu. Ta je totiž spolu s vlastním příkladem dospělých (v první řadě vůdců), o němž byla právě řeč, a univerzální metodou (jíž se budu věnovat posléze), tím rozhodujícím předpokladem úspěšného doprovázení kluků a holek k dospělému občanství.

Zdroj jistoty

Jde o jistotu, že opravdu má smysl o něco takového usilovat. A to navzdory všem komplikacím, překážkám a neúspěchům. Pro skauta by tou jistotou mělo být vědomí, že slouží Pravdě a Lásce. Proto nemůže nakonec nikdy prohrát. I když porážek může zažít spoustu. To říkáme ne proto, abych někoho hned na začátku vyděsil, že jej čeká jen trnitá cesta utrpení.

Při dobře volených etapách a odpovídajících cílech mohou oddíly zažít velice konkrétní úspěchy. Zejména v místních poměrech je kolikrát třeba jen odvážně začít – a dějí se

obdivuhodné věci. Je dobře, když se o takovou zkušenost může výchova k občanství opřít. Protože kdyby nepronikaly do tohoto našeho „mikrosvěta“ mediálně zprostředkované obrazy světa „velkého“, kde se to hemží různými nespravedlnostmi, podrazy a neúspěchy demokracie, zdálo by se, že péče o veřejný prostor je vlastně zábavná tvořivá činnost.

To je ale jen půl pravdy. O tom se už přesvědčili mnozí, nejen v přímé politice, ale i ve snaze chránit přírodu, bojovat proti hazardu, usilovat o záchranu místní školy nebo nemocnice či pomoci někomu nespravedlivě odsouzenému.

Rozhodně je třeba se připravit jak na odpor okolí, tak na námitky vlastních oddílových členů. S těmi staršími by jistě stálo za to si prožít film Gándhí, Pokání nebo Klub císařů. Skauting je životní směřování, které stojí na pevné důvěře v rozhodující úlohu Pravdy a Lásky. V péči o veřejný prostor je to zvlášť důležité a mělo by to na nás být vidět.

✿ Svoboda a odpovědnost

I tady musíme mít jasno. Musíme být pevně přesvědčení, že naše svoboda není iluzí, ale skutečností, která – přes všechna známá omezení – poskytuje prostor pro náš tvořivý příspěvek vlastnímu životu i životu společnosti, v níž žijeme. A tím s sebou nese i naši odpovědnost za to, jak této svobody využijeme. Stručně řečeno, veškerá duchovní výchova je rozvíjením a kultivací této svobody.

Vzít svobodu vážně přitom nutně znamená akceptovat chyby a naučit se je využívat pro zlepšování, nikoliv pro depťání a ztrátu sebevědomí. Skautské prostředí z toho hlediska může být skvělou školou. Kde jinde než v dobrém oddílu by měli kluk či děvče zažít, že jsou opravdu bráni jako bytosti, které mohou tvořivě zacházet se svými schopnostmi i svým časem. A že jsou současně zodpovědní za to, zda s nimi naložili ve prospěch svých i ostatních. A také že chyby vzniklé bez zlého úmyslu nejsou tragédie, ale příležitost se něco dalšího naučit.

✿ Demokracie není hlasování

Bohužel si dnes mnozí myslí, že podstatou demokracie je hlasování. To je ale osudový omyl. Je třeba neustále připomínat, co nás o demokracii učil Tomáš G. Masaryk: „*Demokracie není jen formou státní, není jen tím, co je napsané v ústavách; demokracie je názor na život, spočívá na důvěře v lidi, v lidskost, v lidství. Řekl jsem jednou, že demokracie je diskuse. Ale diskuse právě je možná jen tam, kde si lidé navzájem důvěřují a poctivě hledají pravdu.*“

Tahle Masarykova slova by měla viset na čestném místě v každé klubovně. A nejen tam. Právě oddíl by měl být tím ideálním prostředím, kde „si lidé důvěřují a společně hledají pravdu“. Proto podpora důvěry uvnitř oddílu je jedním z nejdůležitějších úkolů duchovního života všech jeho členů. I to hlasování lze „přežít“ bez úhony jen tehdy, když menšina důvěřuje většině, že svou převahu nezneužije proti nim. Nikdy bychom tedy neměli litovat času, nápadů, prostředků i úsilí, abychom právě tohle podpořili a byli společenstvím těch, kteří si důvěřují a společně hledají pravdu. To je nejlepší škola demokracie.

✿ Spěchej pomalu

V původní latinské verzi *Festina lente*. Myslím, že je to velmi praktické a moudré pravidlo. V podstatě nám říká, že spěchat se nevyplatí, protože spěch přináší skoro vždy zbrklosti a s nimi i chyby, které nakonec vedou ke ztrátám a zpoždění. Tady na to upozorňuji hlavně proto, že je důležité si vždy volit úkoly, které jsou realistické.

Členové oddílu budou potřebovat vidět alespoň nějaké úspěchy při svých pokusech přispívat společnému dobru. Bylo by škoda promrhat jejich nadšení volbou příliš náročných cílů. Je lépe začít skromnějšími, ale dobře zvládnutými akcemi či projekty a později náročnost přidávat. V současné době existuje hodně možností, jak si vyzkoušet, co už zvládneme. Jen namátkou uvádím: *Skautský dobrý skutek, 72 hodin, Má vlast v srdci Evropy, Brána k druhým, Gratias Tibi.* →

Nebud' lhostejný – čili o metodě

Takhle zněl druhý bod našeho pětibodového zákona, který jsem vytvořil pro oddílové kluky, když se nám po zrušení Junáka na podzim 1970 podařilo zakotvit v odboru turistiky TJ Sokol Praha Krč. Případalo mi nesmírně důležité se právě na tohle při výchově soustředit. Vypěstovat v dětech postoj, že prakticky o ničem nemůže člověk s klidem říct: *Mě se to netýká*. I když od té doby uběhlo 45 let, rozhodně nevidím, že by význam výzvy „nebud' lhostejný“ nějak zeslábl. Jsou jistě mnohé překážky bránící jejímu naplňování a mezi nimi hraje pořád podstatnou roli strach. A to opět svádí k tomu, aby člověk rezignoval a řekl si: *Lépe o tom nevědět a nestarat se*.

Proto jsem tuto výzvu k nelhostejnosti vzal jako určité metodické východisko pro všechno ostatní, co souvisí s probouzením aktivního občanství v dětech. Při aktivizování funguje základní schéma:

1. **Všimni si** (koukej, poslouchej, pozoruj, dotýkej se atd.)
2. **Uvažuj o tom** (co se děje, proč se to děje, co to znamená, jak na to máš a můžeš odpovědět, kdo ti v tom pomůže, koho je vhodné zapojit atd.)
3. **Jednej** (udělej to, co můžeš udělat, najdi spolupracovníky, podej pomocnou ruku tam, kde je třeba, vymysli projekt, přidej se k těm, kteří usilují o totéž, zapoj se do diskuse se znalostí věci atd.)

Všechny tři kroky i jejich pořadí jsou podstatné. Naše jednání – zvláště v tom, čím chceme pomoci společnosti – musí vycházet z přesného poznání a jeho dobré reflexe. A musí se samozřejmě opírat i o naše reálné schopnosti. Skauti by si neměli počínat jako „matláci“, kteří se sice do všeho hrnou, ale také pokazí, co se dá.

Dodám k tomu ještě dvě praktické rady. Předně je třeba s výchovou k nelhostejnosti začít brzy. Výzkum, který jsme dělali v NIDM, celkem jasně ukázal, že zatímco většina dětí ve věku 6 až 9 let je ještě přesvědčena, že má cenu pomáhat druhým i přírodě, starat se o pořádek a chovat se slušně, ve skupině 13-15 letých jsou to přesvědčení jasně menšinová.

Druhá se týká jevu, který se dá dneska těžko přehlédnout: je to současná epidemie neustálého sledování displejů „chytrých telefonů“, která vtahuje děti do tunelů virtuálních světů a dělá z nich po tu dobu tvory prakticky bez spojení s okolím, v němž se právě v danou chvíli nacházejí. Ten, kdo je pořád ve stavu „online“, není ve skutečnosti nikdy plně přítomný. Tím všim se dnes už zabývají rozsáhlé studie; já tu

doporučím knihu norského kulturního sociologa Thomase Hyllanda Eriksena *Tyranie okamžiku*. Klukům a holkám je třeba pomáhat v tom, aby si svoje „digitální hračky“ opravdu ochočili. Aby je používali s rozmyslem a netříštili kvůli nim svou pozornost víc, než je nutné.

Nač se dlouhodobě soustředit

Je na čase shrnout principy, jejichž naplňování může významně podpořit úspěšnost výchovy k občanství. Rozvíjí se jimi totiž lidská svoboda ke skutečně dospělé formě charakterizované odpovědností a solidaritou. Stojí za to si je občas připomenout a zamyslet se, jestli je jim v našem okolí skutečně učiněno zadost. Jedná se o:

✿ Důstojnost člověka

Každý člověk je jedinečná bytost, nenahraditelná v celých dějinách. Nikdy s ním není možno jednat jako s věcí. Každému náleží univerzální lidská práva (právě proto, že je člověkem), především právo na život a na svobodu. Z toho plyne uznávání hodnoty každého člověka, a to bez ohledu na jeho věk, schopnosti a výkonnost.

✿ Řád: přírody, logiky, mravnosti

Evropské myšlení vždycky vycházelo z přesvědčení, že náš život probíhá ve světě, který stanovuje naší svobodě určité hranice a pravidla. A je to typické i pro skauting. My nejsme

foto: Martin Krivánek

tvůrci těchto pravidel, my je pouze objevujeme jako principy přírody a z nich vycházející zákony, pravidla správného myšlení a zásady mravného jednání. Pro nás je zvlášť důležité, že mezi jednáním a jeho důsledky je skutečná příčinná vazba a že se lze v našem světě orientovat na základě minulých zkušeností a poznatků věd. V uznání morálního řádu máme oporu i pro naplňování spravedlnosti na všech úrovních – nejen vůči lidem, ale vůči veškerému životu, což v praxi bývá nejčastější příležitostí, jak své občanství projevit.

✿ Svět propojený v čase i prostoru

Přítomnost vyrůstá z minulosti, budoucnost se připravuje právě nyní. Proto také svými současnými činy můžeme tu budoucnost ovlivnit. To je tedy propojení v čase. A v prostoru? Nikdo z nás není izolovaným ostrovem. To, co se děje kdekoli na světě, se nějakým způsobem týká i každého z nás. My potřebujeme ostatní a ostatní potřebují nás. Jde jen o to si to na konkrétních situacích uvědomovat a pracovat s tím.

✿ Odpovědnost za svět

Její přijetí a naplňování je vlastním *obsahem dospělého občanství*. Patří sem především schopnost

- účinně pomáhat potřebným na místní i celosvětové úrovni,
- uvědomit si a přijmout odpovědnost za veřejný prostor,
- aktivně přispívat k péči o náš společný domov.

Tedy přesně to, co slibujeme jako „sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době“, navíc „šité“ právě pro současný svět. To je jistě něco, co opravdu stojí za trvalou podporu oddílovým životem. Přivede vás to na cestu, kde o sobě navzájem zjistíte, že dokážete víc, než jste si mysleli. A ještě společnosti poskytnete službu, díky níž si nejen může uvědomit sílu a význam skautingu, ale bez níž ani nemůže dobře žít výchovu občanů. ☒

Souhrn v šesti větách

1. Výchova k občanství patří k podstatě skautingu.
2. Úspěšně ji může uskutečňovat jen ten, kdo se sám chová jako odpovědný občan.
3. Pro rozvoj občanství vytváří skautské prostředí velmi dobré podmínky: poskytuje zdůvodnění jeho smyslu a podporu kultivace svobody i praktické demokracie.
4. Metoda pro rozvoj občanství je charakterizována třemi kroky: Všimni si! – Uvažuj! – Jednej!
5. Dlouhodobě je důležité se soustředit hlavně na podporu důstojnosti lidí a chápání řádu, ve kterém náš život probíhá, i provázanosti všeho jak v čase, tak prostoru, která z toho řádu vyplývá.
6. Vše směřuje ke konkrétnímu naplňování naší občanské odpovědnosti jak ve svém okolí, tak i na globální úrovni.

Tipy na občanský program

Přinášíme smršť nápadů, aktivit a her pro rozvoj aktivního občanství

Návštěva občanských organizací – Zejména s rovery může být vhodné navštívit dobrovolnické centrum, nějakou neziskovou organizaci nebo sociální službu. Když se seznámíme a sdružení třeba umožní roverům vyzkoušet si jejich práci a aktivity, může to být dobrý krok k další spolupráci.

Projekty na zaplnění mezer – Pro starší rovery jsou asi nejzajímavější projekty, které zaplňují mezery. Něco, co zatím nikdo okolo nedělá, ale přitom by to bylo potřeba. Ať již jde o rozběhnutí projektu na třídění odpadů nebo třeba pomoc s drogovou osvětou a prevencí ve školách, vždy tím pomůžeme o něco víc, než kdybychom pomáhali některým z tradičních způsobů. Navíc se nemusíme příliš zabývat konkurencí, a pokud jsme opravdu káplí na nezaplněnou mezeru, nebude pravděpodobně problém ani sehnat na projekt peníze.

Hry na demokracii – Velký smysl má, pokud s dětmi a dospívajícími simulujeme určité demokratické procesy. Nemusí jít jenom o volby nebo referendum, ale především další cesty aktivního občanství, jako jsou například petice nebo projednávání územního plánu obce. Zvlášť do některých věcí na lokální úrovni se lze zapojit i doopravdy.

Debaty – Ať už budete se světlouškami diskutovat o výzdobě nástěnky nebo s rovery probírat aktuální politickou situaci, diskusní programy by měly patřit do standardní výbavy oddílového programu. Více si o nich přečtete ve Skautingu z listopadu 2016.

Skautští developeri – Simulační hra zaměřená na pochopení kroků nutných pro získání stavebního povolení. K dostání v příručce *Svět okolo nás*.

Pořádání společenských či kulturních akcí – Třeba amatérský festival filmů, výstava fotek nebo divadelní představení. Vhodné pro rovery, kteří se při organizaci naučí mnoho praktických dovedností a upevní svůj vztah ke společnosti.

Hry s hraním rolí – Učí nás dívat se na věci z různých pohledů. Každý hráč se vžije do konkrétní postavy a v její kůži se snaží co nejlépe projít situací, kterou hra vytvoří. Pravidla obvykle nemusí být všeobsahující, protože na situace ve hře se přiměřeně použijí pravidla skutečného světa. Prožitkem ze hry člověk přitom pochopí mnohem víc než z textu nebo povídání.

Hledání míst podle fotek – Ve městě je spousta zajímavých detailů (obrázky na domech, okenní mříže, vzory dlažby), stačí si jen udělat odpolední vycházku s fotoaparátem a pak můžete uspořádat velkou pátrací hru – komu se podaří najít všechna nafocená místa? Aktivita směřuje k rozvíjení vztahu k místu, kde žijeme.

Hry na globální témata – Povědomí o světě za hranicemi je pro dnešní občany nezbytné, vždyť řada témat zasahuje celou planetu. V tomto směru existuje celá řada metodických příruček s připravenými programy, lekcemi nebo zážitkovými hrami. Některé najdete v metodice *Svět okolo nás*, z dalších lze doporučit například *Buzolu*, *Cvičení a hry pro globální výchovu* nebo *GRV trochu jinak – outdoorové a zážitkové hry*.

Aktivity z odborek – Nová odborka Občan obsahuje řadu nápaditých aktivit, kterými můžete svůj program inspirovat i nezávisle na plnění odborek. Více najdete na odborcky.cz.

Další podobné tipy najdete v příručce Svět okolo nás, odkud je řada uvede-ných převzata.

Světobčanství – Měj na paměti, že všichni, chudí či bohatí, z města či venkova, musíte bok po boku stát při své vlasti. Jestliže mezi sebou děláte rozdíly, škodíte své zemi. Rozdíly mezi sebou musíte zmenšovat. ♣ Skauting pro chlapce (Robert Baden-Powell, 1907)

Vůdce jako příklad – Děti, které vidí kolem sebe dostatek lidí a kamarádů ochotných pomoci druhým, se velmi rychle naučí je napodobovat. Altruistické chování se stane vnitřní normou a prosazuje se jak v situacích extrémních, tak i každodenních. ♣ Poselství skautské výchovy (Václav Břicháček, 1991)

Vybrané myšlenky a náměty ze skautských knih

Zapojení dětí v maximální možné míře – Mají-li být děti v pozdějším věku aktivní, je potřeba, aby to pro ně bylo přirozené, normální. Toho nejlépe dosáhneme tak, že je budeme od malička zapojovat do všech činností a že jim aktivnost usnadníme. V předškolním a mladším školním věku jsou děti velmi zvědavé, všechno je zajímavé a leccos si chtějí vyzkoušet – využijme toho! Neříkej předškolákovi „Ne, nemůžeš přiložit do kamen, spálil by sis packu. Počkej, až bude větší!“ Dovol mu to a pomoz mu, aby to zvládl. Měj s ním trpělivost, když mu to nepůjde, a nech ho i trochu chybovat, protože tím se nejvíc naučí. Uvidíš, jak ho to bude bavit a jak se přistě o příkladání zase nadšeně přihlásí. ♣ Svět okolo nás / Já občan (Marek Bečka – Me2d, 2008)

Aktivní výchovné projekty – Velké množství postupů se děti nejlépe naučí v praxi. Nemáme teď na mysli běžné fungování oddílů, jehož principy jsou víceméně dané a v čase se příliš nemění, ale projekty, které si děti samy vymyslí a na kterých mohou samostatně pracovat. Aby však bylo naše snažení smysluplné a vedlo ke kýženému výsledku, nesmíme práci s projekty uspěchat. Tak jako u každé jiné činnosti je i u projektů nutné, aby si jejich přípravu děti nejprve vyzkoušely nanečisto (třeba i vícekrát), tím se naučily správný postup, a teprve následně se pustily do organizování ostrého projektu, určeného i lidem mimo oddíl. Pro tohle vyzkoušení je nejlepší věk starších skautek a skautů – už mají poměrně dost zkušeností z oblastí, které budou potřebovat (plánování programu, vedení týmu, řešení problémů), a zároveň jsou ve věku, kdy je láká zkoušet nové věci. Projektem je zde míněn časově ohraničený sled činností, na kterých spolupracuje více lidí a které vedou k vytyčenému cíli – od společného stanovení těchto cílů, přes plánování postupu, přípravu na uskutečnění záměru a jeho realizaci až po závěrečné zhodnocení, co se povedlo a co ne, a poučení se pro příště. Tedy např. roverské natáčení filmu, výstavba dětského hřiště apod. ♣ Svět okolo nás / Já občan (Marek Bečka – Me2d, 2008)

Výchova jednotlivců, nikoli přímá přeměna společnosti – Skautské hnutí neusiluje o vytváření konkrétní vize, jak by měla společnost vypadat. Spíše se snaží formovat zodpovědné občany, kteří budou schopni morálních rozhodnutí a kritického myšlení a zároveň budou disponovat vůdčími schopnostmi, takže se budou moci, na základě sdílených vnitřních zásad, podílet na definování svého modelu společnosti a přispět k jeho naplňování. ♣ Světový skauting (Eduard Vallory, 2012)

Odborka Občan – Ti, kteří by chtěli získat tuto odborku, by měli věřit, že „Pravda vítězí“, a zároveň se těšit ze zkoumání toho, co vše toto heslo znamená, znamená a může znamenat. Měli by být odhodláni s ostatními hledat společnou vizi a být schopni přispívat k jejímu uskutečňování. Svou cestu k hodnotnému občanství v demokratické společnosti pečlivě rozmyšleť a každý další krok podnikat s o to větší motivací. ♣ Skautské odborky (odborky.cz, 2017)

Služba společnosti – Chceme-li učit skauty službě druhým, není to jen záležitost teorie, musíme postupovat dvěma různými směry: pěstovat u chlapců dobrou vůli a poskytnout jim příležitost, aby ji mohli projevit v praktickém životě. ♣ Na pomoc skautským vůdčům (Robert Baden-Powell, 1920)

Odhodlání klást si otázky

O nové odborce Občan
s jednou z jejích autorek

VENDULA MENŠÍKOVÁ

Vendula Menšíková je spoluautorkou odborky Občan. V rámci projektu Skauti na Zemi se s ostatními lektory a lektorkami pokouší otevírat širší souvislosti toho, co děláme, co neděláme – a proč. Pracuje v analytickém centru Glopolis zabývajícím se globální politikou. Ráda tančí, lenoší a zkoumá, v jakých příbězích lidé žijí a jak jim co dává smysl. Dobře je jí na horách a na houbách.

Čím se odborka Občan vyznačuje mezi ostatními?

Ostatní odborky navádí kluky a holky relativně přímočaře k tomu, jak odborku plnit. U Občana jsme se spíše snažili nastínit směr, kterým by zkoumání mohlo jít, ale necháváme na každém skautovi nebo skautce a jejich patronech a patronkách, jak ta cesta bude vypadat. Není přesně dané, kolik bude mít její plnění kroků, co se cestou naučí a jak k této cestě přistoupí. Je tudíž důležitá role patrona a jeho zvidavých a dobře cílených otázek. Aktivity jsou postavené tak, že vyžadují aktivní a kritické zkoumání, které by bez patronů šlo jen těžko.

Vnímáš jako problém, že je odborka vystavěná podobně jako stezka, kterou mělo hodně oddílů problém začlenit do své činnosti?

Občan se snaží poskytnout inspiraci k vlastní cestě učení a v tomto se stezkám podobá. Aktivní občanství pro nás není daná věc, ale spíše něco, co si každý musí sám promyslet a sám se k tomu vztáhnout. Sebehodnocení, reflexe a kritické přemýšlení tudíž od podstaty tohoto tématu nejde oddělit.

To jsme se snažili promítnout i do cíle odborky, ve kterém pracujeme s nejistotou, že všechno může být taky trochu „jinak“, než jak jsme to doposud vnímali a vyhodnocovali. Můj vztah k demokracii i chápání vlastní role v ní může procházet proměnami. Že to zároveň bytostně ovlivňuje zbytek společnosti, vyžaduje odhodlání a odvalu klást si zvidavé, někdy možná nepříjemné otázky a neustále přehodnocovat, co jsme si už v hlavě ustálili.

Na co by měli při plnění odborek dávat vedoucí nejvíce pozor?

Abby kladli dobře promyšlené otázky a ne zas tolik odpovědí. Určitě by měli být pozorní k záměru, který za těmi aktivitami je, a dále přemýšlet, jak podpořit plnitele, aby toho prozkoumal co nejvíce.

Kterou z aktivit Občana bys vyzdvihla jako obzvlášť vydařenou?

Mám takový milý vztah k aktivitě *Kořeny kolem nás*, protože upozorňuje, že to, odkud pocházíme, si neseme i do budoucna. Líbí se mi na ní ta paralela s demokracií. Baví mě, jak je zvidavá, že opravdu navádí k tomu, aby se lidé kolem sebe aktivně dívali a vnímali původ věcí. A že ty věci mají nějaké příčiny, kořeny a rozměry, které třeba teď na povrchu nevidíme, ale ony přitom hrají zásadní roli.

Jako důležitější pro život v občanské společnosti ale vnímám aktivitu *Společná představa* a *Společné řešení*. Přijde mi na nich zásadní naslouchání ostatním a zohledňování jejich zájmů. Věřím, že na úrovni oddílů lze společné soužití krásně trénovat.

Rozvíjí odborka Občan spíš skauta jako jedince, nebo jej rovnou vede k tomu, aby byl prospěšný svému okolí?

To je pro mě jedna a ta samá věc. Snažili jsme se její aktivity vystavět tak, aby byl člověk vedený k zájmu o to, co se děje kolem něj. To se ale zároveň nemůže dít, aniž by zkoumal, jakou roli v tom hraje on sám. Přijde mi, že to třeba ve stezkách trochu chybí. Něco si myslím, něco dělám, ale stejně důležitá otázka pro mě je kriticky reflektovat, proč si to myslím, proč mi to zrovna takto dává smysl a jaké to má dopady. To jsme se snažili aktivitami probouzet. Jestli se to podaří, se teprve uvidí v praxi. Moc bychom si přáli, aby to tak bylo. ☒

Rozhovor vedl Twist.

Být připraven pomáhat vlasti a bližním...

Pár zamyšlení, jak mluvit během přípravy na slib o vlasti

MICHAL DOBEŠ – ŠAKAL

Instruktor na Rádcovském táboře sv. Jiří a ELŠ, povoláním voják, který je rád na cestách.

Slovo vlast se z našeho slovníku postupně vytrácí, avšak skauti se vždy ke službě vlasti hlásili a byli v jejím chápání a naplňování příkladem pro ostatní. My v tomto možná za svými předchůdci poněkud zaostáváme a je na čase se ptát, jak pravdivě porozumět pojům vlast a vlastenectví v kontextu dneška. A jak vést k tomuto porozumění mládež nám svěřenou?

Vyjasněme si: co je to tedy vlast? Máloliteré slovo má tolik výkladů. Domovina, otčina, vlastní dědina, nebo dokonce kolébka. Je to tedy místo, kde jsme poprvé ucítili pevnou půdu pod nohama. V termínu vlast můžeme také zaslechnout slova vlastní nebo vlastnit, jde tedy o něco, co je zásadně spojeno s mým životem.

Podstatu vlasti trefně vystihuje věta: „*Je krásné se vracet do vlasti.*“ Věřím, že když se náš bratr a skaut Neil Armstrong vrátil z úspěšného letu na Měsíc a přistál v Tichém oceánu, byla pro něj v tu chvíli vlastí, domovem, planeta Země. Podobně se cítil i kamarád voják při návratu z Afghánistánu. Ještě na letišti si lehl na trávnik a cítil se doma. A když se vracíš z tábora a jdeš po ulici, kde bydlíš, a míjíš známá místa, najednou je tvým domovem úplně malý kus země...

Jak je možné, že je jednou tvým domovem či vlastí celá zeměkoule a jindy ulice, ve které žiješ? Záleží na kontextu událostí. Někdo dokáže otevřít svoje srdce pro celý svět, jiným stačí jeho kousek. Oba přístupy mají svoji cenu a přinášejí různé příležitosti. Měj tedy rád svůj domov takový, na který ti stačí síly a zodpovědnost. Neznamená to ale být jen jeho součástí, vlastenectví je spojeno s ochotou přiložit ruku k dílu a dělat společný domov lepším.

Snad nejčastěji ztotožňujeme pojem vlasti s Českou republikou. Kladný vztah k zemi, ze které pocházíme a ve které je mi dobře, je přirozený. Ve své ryzí podobě je vlastenectví velmi ušlechtilou ctností, nesmí však člověka zaslepit. Mezi nadšeným vlastenectvím a nebezpečným nacionalismem leží tenká hranice. Snad nejlépe ji vystihl TGM: „Vlastenectví je láska k vlastnímu národu, nikoli nenávisť k jiným.“ Avšak ani druhý extrém, kdy se slovo vlast stane prázdným pojmem a lidé přestanou pečovat o to, co je jim vlastní a nejbližší, není správnou cestou.

Jak tedy můžu naplnit skautský slib? Spíš než jedna konkrétní činnost je připravenost pomáhat vlasti postoj, který je opakem lhostejnosti k okolí. Doba našťěstí nevolá po hrdinech

se zbraní v ruce, o to více ale potřebuje takové, kteří dokážou otevřít srdce a prostou prací povznést svůj domov a tím i sebe. A je-li to služba v místním zastupitelstvu, vedení oddílu, péče o kapličku za městem nebo poctivé řemeslo, je to svým způsobem jedno, pokud ve své práci člověk nalézá smysl pro sebe i pro druhé. ☒

foto: Štěpán Hášek – Jmeli

Tipy na program

- Rozdáme svým členům kartičky s různými rolmi (politik, učitel, dřevorubec, ...). Každý vymyslí a s pomocí někoho dalšího dramaticky ztvární jednání, které by bylo prospěšné vlasti a druhým a které by vlasti a druhým uškodilo. Zkusíme společně nalézt společné prvky obou druhů jednání.
- Nad mapou světa necháme členy ukázat, které státy navštívili a co v nich zažili. Poté se jich zeptáme, které země by ještě chtěli navštívit, a které naopak ne. Pokusíme se přijít na to, v čem spočívá náš výběr (státy, které chceme navštívit, nabízejí obvykle něco víc, než jsme zvyklí, a naopak). U odmítnutých států můžeme zdůraznit hodnoty jako svoboda, mír, demokracie, dostatek atd., které jsou s naší zemí spojeny a má smysl o ně pečovat.
- Pustíme si na schůzce film Muž, který sázel stromy. Zamyslíme se, zda by Elzéard Bouffier naplnil skautský slib. Mohli bychom jako družina dělat něco podobného (např. udržovat park bez odpadků)?

Kytici k vzájemnému respektu

Rozvoj kladných návyků u světlušek a vlčat

JANA VYTÁSKOVÁ – FERDA

Vedoucí odboru vlčat a světlušek, instruktorka na kurzech Velká Morava.

Cíl:	Rovnocennost – členové si uvědomí, že jsou každý jiný, ale přitom každý stejně důležitý
Účastníci:	Celá šestka
Prostředí:	Klubovna
Délka:	30 minut
Pomůcky:	Barevné papíry, lepidlo, nůžky, fotografie dětí, velký papír (na nalepení kytice), fixy

Diskusní část

Již při vytváření kytice můžou děti začít představovat své květiny. Každý by měl říct, co si na květinu napsal a v čem je dobrý. V tomto bodu vedoucí může reflektovat a nabídnout ostatním dětem myšlenku, že právě tyto dobré charakteristiky, které každý z nás přináší, tvoří naši šestku jedinečnou. Děti také mohou přidávat další charakteristiky ostatních, které mají rády.

Děti mohou také pozorovat, jestli jsou si některé z květin i přes rozdíly podobné? A popřípadě v čem? Vedoucí také může dětem pomoci metafory ukázat, že bez jakékoliv květiny (člena) by kytice (šestka) nebyla kompletní.

Následující aktivita je převzata z metodiky Výuka demokracie, kterou vydalo v roce 2008 Centrum občanského vzdělávání Masarykovy Univerzity. Ze školní třídy jsme aktivitu přesunuli do skautské klubovny. Obsah a princip byl zcela zachován, dodáno bylo několik skautských prvků (např. využití fotografií z činnosti oddílu nebo témata k diskusi).

Aktivita může sloužit k uvedení tématu rovnoprávnosti a respektu k druhým v programu pro vlčata a světlušky.

Tvorba kytice (15–20 minut)

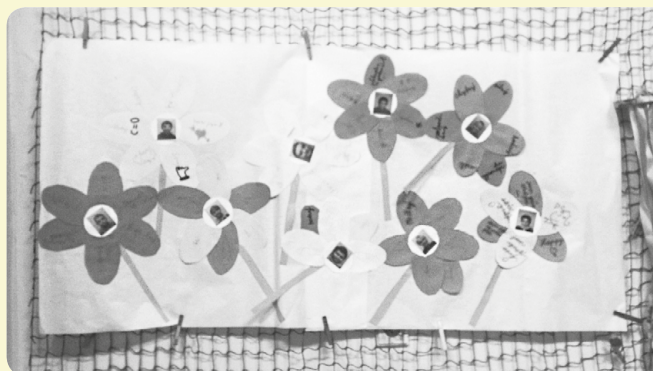
V první fázi mají děti za úkol vyrobit kytici. Každý ze členů družiny bude potřebovat kolečko papíru jako střed kytice, na které si nalepí svoji fotografii (fotografie může přichystat vedoucí, může se jednat např. o vtipné momentky z výpravy). Poté si vystříhne 6 okvětních lístků, na které si napíše nějaké slovo, které ho charakterizuje. Mělo by se jednat o charakteristiky pozitivní. Tuto fázi můžeme přizpůsobit věku dítěte. Pro starší vlčata a světlušky můžeme úkol specifikovat: na každý lístek napíšou jednu pozitivní věc, kterou by o nich řekli různí lidé (maminka, tatínek, učitelka, kamarád, on sám o sobě, někdo z družiny). Na základě věku a šikovnosti dětí jim můžeme okvětní lístky předkreslit na papír, popřípadě jich část předem vystříhnout. Doporučuji si vyrobit jednu květinu doma jako ukázkou toho, jak hotový výrobek může vypadat.

Jakmile jsou okvětní lístky hotové, nalepí se na střed květiny, na závěr dolepíme stonek a lístky. Společnými silami nalepíme květiny na velký papír a utvoříme z nich jednu velkou kytici, kterou můžeme libovolně dozdobit.

Jako první tuto aktivitu vyzkoušela vlčata z Bělé pod Bezdězem. O své postřehy z realizace se s námi podělil jejich vedoucí Maňas.

Zkušenosti z realizace:

Hodí se mít předem připravené šablony koleček prostředku a šablony okvětních lístečků, aby si vlčata mohla vše překreslit na barevné papíry. Lze tím ovlivnit velikost celého výtvoru. Doprostřed lze použít fotky dětí, které mají uložené ve SkautISu. Zatímco vlčata obkreslovala a vystříhávala z barevných papírů, vysvětloval jsem jim, k čemu budou sloužit okvětní lístky – že si na ně budou zapisovat své kladné vlastnosti. Je ideální to zapsat silnějším fixem na okvětní lístky tak, aby to bylo dobře vidět. Také je dobré počítat s tím, že pro menší kluky je lepší mít dostatek času, aspoň 50 minut. ☒

Polarizující otázky skautingu

Dilemata skautingu si nenecháme pro sebe, pracujeme s nimi

ALEŠ VITINGER

Hledá první princip a rád o něm debatuje, jinak dělá #svat #dvojkapraha #fons.

Všechny materiály najdete na bit.ly/polar_otazky.

Skauting má na rozdíl od jiných volnočasových aktivit ambici ovlivňovat své členy i po stránce morální a duchovní. Jak si ale opravdu poradíme s těžkými otázkami, které skauting a život přináší? Dokážeme najít svůj opravdový názor a srozumitelně ho obhájit před ostatními?

Cíl:	Rozvíjet schopnost formulovat vlastní názor a diskutovat ho s ostatními. Rozvíjení schopnosti odhalit podstatu svých názorů a argumentovat jimi. Zamyšlení nad ideovými základy skautingu a jejich projevy v životě.
Účastníci:	Minimálně 5, věk 15+ (aby pro ně byly diskutované otázky pochopitelné)
Délka:	cca 1 h
Prostředí:	Příjemné, pohodlné a klidné, např. u čaje
Materiál:	Natištěné karty, manuál pro moderátory (viz Materiál)

Průběh

Po uvedení programu (stačí proslov o důležitosti diskuse o těžkých otázkách v rámci skautingu, ale může být i sofistikovanější – scénka, konfliktní situace, která nastala v realitě, ...) se účastníci náhodně rozesadí ke stolům s otázkami. U každého stolu je instruktor, který otázku uvede. Každý účastník dostane oboustrannou kartičku se zopakovanou otázkou a na jedné straně s odpovědí ano, na druhé ne, viz doprovodné Materiály.

Účastník musí během krátkého času na přípravu (cca 2 min) zaujmout názor a podpořit ho pár argumenty, které si v odrážkách napíše na kartičku, buď na stranu Ano, či Ne.

Po přípravě všichni ukáží svou kartičku a zdali odpovídají Ano / Ne. Poté během cca 7 minut v kolečku představí své argumenty. Argumenty píšou dopředu na kartičku proto, aby se příliš neovlivňovali během kolečka. Kartičky jim zůstanou, aby se k nim mohli po programu vrátit.

Pokud jsou odpovědi podobné a otázka nevyvolává velkou diskusi, instruktor debatu posouvá nadnášením doplňujících otázek a modelových situací. Tipy pro moderátory jsou také mezi Materiály. Zároveň moderátor hlídá případné vyostření diskuse nebo osobní útoky mezi účastníky.

Po vypršení časového limitu se účastníci promíchají a přesouvají k jinému stolu a pokračují stejným způsobem. Na jednu otázku je tedy třeba cca 10 min. Účastníci si nechávají svoji kartičku s otázkou a odpovědí, aby mohli o tématech dále přemýšlet a diskutovat.

Pokud během programu nenastanou zásadní rozpory nebo neočekávané situace, není potřeba reflexe programu.

Otázky

Otázky můžete ladit dle svých potřeb, v případě VLK Oikos byly tvořeny malým online průzkumem, aby byly dostatečně polarizující. Výsledky průzkumu a tipy na další otázky najdete mezi Materiály.

Doporučené otázky:

1. Může o sobě někdo prohlásit, že našel nejvyšší Pravdu a Lásku?
2. Skautský vedoucí má „větší povinnost“ dodržovat morální zásady než skaut stejného věku, který se přímo nepodílí na výchově dětí v oddíle.
3. Může oddílová porada probíhat v hospodě, kde si všichni (i nezletilí) dají pivo?
4. Skaut, který maximum volného času věnuje druhým, zanedbává povinnost k sobě.
5. Může být člen KSČM skautem?
6. Jsou skauti lepšími občany naší vlasti než neskauti?

Program vznikl na objednávku VLK Oikos v kooperaci s projektem Hledání prvního principu, který se snaží rozvířít debatu nad principem „povinnost k Bohu“ a nabídnout k ní podněty, materiály, semináře i programy na míru. Viz skautskyinstitut.cz/hledani-prvniho-principu. Autory programu jsou Anče Doupovcová – Tlampa, Ivana Čurdová – Bziíí, Pavel Fornůšek – Stopař, Aleš Vitinger. ☒

Jak dělat dobro dobře?

Přemýšlení o prospěšných akcích, aby dávaly smysl všem, kterých se týkají

ADAM ČAJKA Věnuje se metodám a lektorování globálního rozvojového vzdělávání.

KRISTÝNA MENCLOVÁ – TYNUS Druhým rokem má pod palcem Skautský dobrý skutek.

Proč chceme dělat dobro? Jak víme, že dobro pro nás je i dobro pro jiné lidi? Jak pomáhat tak, aby to mělo smysl? Tyto otázky si můžeme klást, když se rozhodujeme aktivně zasahovat do dění okolo nás. Lze k nim přidat zamyšlení nad tím, jak přispívat pozitivním věcem společně s oddílem a zapojovat do toho děti způsobem, který je naučí mnoho dovedností, které se jim budou v životě hodit.

Inspirací a metodickou podporou mohou být dvě iniciativy Junáka – českého skauta: Skautský dobrý skutek, který zažije své třetí opakování v květnu tohoto roku, a tzv. Informovaná akce, která staví na stejných základech, jen se zaměřuje vedle našeho bezprostředního okolí i na zbytek světa a na to, jaké má náš životní styl dopady na lidi i místa, jež nikdy v životě neuvidíme.

Skautský dobrý skutek

Dobry skutek je prostředkem k naplňování jednoho ze základních principů skautingu – povinnosti k druhým. Je-li konání dobra naší každodenní a nedílnou součástí, proč existuje akce Skautský dobrý skutek (SDS)? Běžně a každý den se snažíme, abychom dobré skutky dělali jako jednotliví skauti a skautky. SDS je pobídka, jak větší dobrý skutek provést s družinou nebo oddílem, dobře jej zvolit, promyslet, zapojit do něj všechny členy. A jako správná pobídka je i určena časem. Protože spoustu věcí, které můžeme udělat kdykoli, neuděláme nikdy. SDS chce posílit povědomí o dobrých skutecích přímo ve skautském programu (tedy nejen jako slogan) a posílit vztah mezi skautským oddílem a prostředím, v němž působí.

Jak na to?

Zapojit se do Skautského dobrého skutku není nijak složité. V nejjednodušší verzi stačí vymyslet nějakou akci a vyplnit přihlášku, kterou naleznete na skaut.cz/dobryskutek. Základní údaje za vás po přihlášení vyplní SkautIS a na vás bude dopsat několik údajů spojených s vaším projektem, požádat si o plakáty nebo třeba o minigrant. Pak už „jen“ akci naplánujete a zrealizujete. Zaštitíte-li svůj projekt akci Skautský dobrý skutek, dáváte tím svému středisku, okresu nebo celé organizaci možnost informovat o souběžně probíhajících akcích, které zaujmou média. Zároveň vědomí toho, že něco podobného dělají desítky dalších oddílů ve stejnou chvíli, může být pro účastníky motivující. A je to také o vzájemném sdílení

nápadů, kdy se vaším projektem může jiný oddíl inspirovat při konání dobra. Ale můžete se do toho pustit i trochu víc z gruntu a položit si několik otázek jako například: Děláme dobro skutečně dobře? Vědí všichni účastníci, proč právě tohle děláme a proč tu jsou? Co nám uspořádání akce přináší a dává nám smysl ji dělat? A co tím přineseme ostatním?

V metodice Skautského dobrého skutku se dočtete mnoho tipů na to, jak lze váš projekt připravovat. Jednou z myšlenek je snaha provázat akce jednotlivých oddílů co nejvíce s okolím jejich klubovny, s městem, kde působí, či jiným místem, které je pro daný oddíl významné. Rozhlédněte se kolem sebe a určitě najdete místo či třeba organizaci, kde můžete být prospěšní.

Dočíst se také můžete o žebříčku participace neboli míry zapojení mladších členů do výběru a plánování akce. Skauting se snaží vychovávat aktivní mladé lidi, kteří se zajímají o svět kolem sebe, ale sebedůvěra a schopnosti, které jsou k tomu potřeba, se budují postupně. Jednotlivé příčky participčního žebříčku nám umožňují uvědomit si, jak velký aktivní podíl v rámci procesu příprav akce dětem dáváme. Zda je náš vzájemný přístup partnerský.

Výše uvedené odstavce lze naplnit například tak, že se místo schůzky v klubovně vydáte do jejího okolí a společně budete hledat možnosti, kde byste mohli „páchat dobro“. Můžete děti rozdělit i na několik skupin, kdy každá bude mít za úkol dívat se na své okolí jinými očima – jedni budou hledat, jak pomoci přírodě, druzí se budou dívat po skupinách lidí, kterým můžete udělat radost, a třetí třeba na očividné problémy, což může být rozbitá lavička v parku. Tento postup nám možná zabere více času, ale jelikož se děti účastní vymýšlení a vytváření projektu (nevolí se předepsaná cesta dobra), projekt považují za svůj a mají vyšší motivaci pro jeho úspěšnou realizaci.

A co tedy dělat? „Úplně všechno“ může znít otřepané, ale vlastně to tak je. Inspirace se dá čerpat z více než 10 vzorových projektů v již zmiňované metodice. A přinášíme i několik příkladů akcí, které se uskutečnily v loňském roce.

→ Chtěli byste radši dělat něco, při čem můžete být v klubovně? Skauti z Brna se spojili s vozičkářkou Haničkou, která je malířka a ke své tvorbě tak potřebuje plátna. Holky a kluci se sešli v klubovně, kde se společně pustili

do výroby malířských pláten i s rámečky. Hanička tam byla s nimi a měli tak možnost se vzájemně poznat. Najdete ve svém okolí člověka, který by třeba podobnou pomoc uvítal?

- Skauti z Plzně se kromě výroby hmatové pohádkové knížky pro nevidomé zaměřili na děkované dopisy s obrázky pro americké veterány, kteří osvobodili Plzeň. Je na vás, komu chcete poděkovat nebo udělat radost. Nemusíte posílat dopisy s obrázky, ale třeba písničky, nějaké drobné výrobky nebo něco podobného.
- Rádi v družině či oddíle pečete? Můžete stejně jako skauti z Plzně upéct perníčky (nebo něco jiného) a udělat z nich balíčky. Do každého z nich přidejte citát, vtip či inspirativní text. Když se vám podaří přesvědčit lidi, že za takový balíček opravdu nic nechcete, můžete se radovat z vámi vykouzlených úsměvů.
- A co takhle něco vyrobit a pak se dívat, jak to někdo prakticky využije? Můžete například jako skauti z Brna v klubovně dát nový život starým polštářům, vyčistit je a ušít na ně nový povlak. Oni je následně darovali lidem bez domova, nabídli jim čaj z termosky a s některými si při té příležitosti mohli popovídat.
- Nechce se vám nic vyrábět? Nechte se inspirovat skauty z Chotěboře, kteří zorganizovali dobročinný běh, a tím podpořili rodinu jedné skautky, která bojuje s leukémií. Po běhu pro veřejnost připravili kulturní program u klubovny ve formě divadla, táboráku a písniček.
- Všechny projekty, které jsou zmíněné výše, jsou pro vás nudné? Nejsou pro vás výzva? Tak v tom případě vás může inspirovat už jen skautský koncert, který uspořádali roveři z okresu Šumperk. Nejen že koncert organizovali, ale zároveň na něm vystoupili a byli hlavním bodem programu. Peníze ze vstupného věnovali na pomoc postiženému dítěti, a aby toho nebylo málo, udělali vystoupení v rámci setkání se seniory v Domově důchodců.
- To skauti z Domažlic kromě úklidu v úvozu pomáhali s rekultivací tím, že vysázeli kolem stovky nových stromů. Podařilo se jim navázat spolupráci s Domažlickými městskými lesy, které jim poskytly veškerý materiál.
- Mateřská škola Lidečko má díky skautům z Lidečka ukázkový hmyzí hotel. Vyrobili jej ve spolupráci s obcí a rozšířili tak smyslovou stezku v areálu mateřské školy. Zároveň připravili informační tabulku.

- Raději byste věděli, pro kterou skupinu lidí budete připravovat program? Skauti z Brna se rozhodli navštívit děti v nemocnici a také připravili program pro děti z azylového domu pro matky s dětmi.
- Jste spíše zaměřeni na ochranu životního prostředí a vzdělávání o přírodě? Skauti z Prahy se rozhodli uspořádat veřejnou akci, při níž uklidili černé skládky a odpadky z Proseckých skal, aby tak nejen pomohli přírodě, ale zároveň pomohli tomuto místu ukázat jeho krásu a zajímavost.

Skautský dobrý skutek 2017

V průběhu 3 týdnů, konkrétně od 21. dubna do 14. května, ukážeme společnosti, jak umíme být prospěšní a pomáhat jiným. Přihlašovat se můžete na skaut.cz/dobryskutek. Přestože uzávěrka přihlášek, v rámci kterých šlo žádat o minigrant či plakát, byla do konce března, i teď má smysl projekt přihlásit a dát tak o něm vědět. Máte-li jakýkoliv dotaz, neváhejte napsat na dobryskutek@skaut.cz.

Ač chceme konat lokálně, je zajímavé přemýšlet i v širších, globálních souvislostech. Lidé i místa na různých kontinentech jsou dnes vzájemně propojeni. Spojují nás pravidla obchodování, pohyb lidí, zboží, technologií, politická rozhodnutí i příběhy, které se o světě vypráví (v médiích, ve školách). Naše každodenní rozhodnutí tak mají vliv na lidi a místa, která možná v životě neuvidíme, a opačně. Informovaná akce (IA) má být prospěšná okolí a širšímu světu a zároveň vzdělávat zúčastněné. Můžete tak svůj projekt v rámci SDS propojit s IA a např. v sobotu 13. 5., kdy slavíme Světový den pro fair trade a na různých místech po republice se bude odehrávat piknikový happening na podporu lokálních a fairtradových pěstitelů **Férová snídaně NaZemi**, uspořádat tuto akci ve vašem městě. Uděláte tím radost spoluobčanům, společně se potkáte na nějakém příjemném místě a můžete debatovat o tom, co fair trade je. →

Co je to informovaná akce?

Skauting je celosvětovým hnutím a Baden-Powell věřil, že má v sobě sílu, která může vést ke změnám. Změnám, které se skrz skautské oddíly rozšíří do celého světa. Globální informovaná a reflektovaná akce je možnost, jak lokální dobrý skutek propojit s globálním rozměrem. Na základě porozumění širším souvislostem účastníci akce určí, k jakým pozitivním změnám chtějí přispět a věnují dostatečný prostor k vyjasnění důvodů, proč uskutečňují zrovna tuto akci, promyslí, jaké by mohla mít nezamýšlené důsledky a hledají paralely v jiných částech světa. Akce je zakončena reflexí, která shrnuje učení o tématu i zkušenosti z jejího plánování a realizace.

Globální rozměr pak tematicky propojuje roviny blízkého (místo, kde žijeme) a vzdáleného (zbytek světa). Námětem mohou být společné globální výzvy, např. odpovědná spotřeba nebo třeba porovnání jevu, který se děje u nás (městská chudoba, znečištění a práce s odpady) i v jiných zemích. Informované akce mohou tak být příležitostí pro starší skauty a skautky či rovery a rangers, jak přemýšlet o projektu, který může upozornit na jev, který je páli a rádi by zapracovali na jeho změně.

Dvě kritéria informované akce

Je informovaná a doprovázena reflexí

- Na základě porozumění širším souvislostem účastníci určí, jakým pozitivním změnám chtějí přispět a věnují dostatečný prostor k vyjasnění důvodů, proč uskutečňují zrovna tuto akci, a promyslí, jaké by mohla mít nezamýšlené důsledky.
- Je doprovázena reflexí, která shrnuje učení o tématu i zkušenosti z plánování a realizace akce. Akce je tedy nástrojem učení celé skupiny.

Má globální rozměr

Akce tematicky propojuje roviny místa, kde žijeme, a zbytku světa:

- skrz **společné globální výzvy**: jsme součástí problému i jeho řešení (např. odpovědná spotřeba, klimatická změna, negativní dopady mezinárodního obchodu)
- za použití **paralel**: tytéž jevy, které se dějí u nás (urbanizace, lokální konflikty, městská chudoba a sociální vyloučení, porušování lidských práv)

se dějí i v ostatních zemích, můžeme se poučit ze zkušeností druhých a vzájemně se podpořit podporováním **solidarity s lidmi** v jiných částech světa: akci podpoříme jinou skupinu v jejím úsilí rozvíjením **kompetencí globálního občanství** (tj. jednání ve prospěch spravedlnosti a rovnosti, porozumění vzájemné propojenosti světa, udržitelný život, zacházení s rozmanitostí a respekt k odlišnosti, nakládání s konflikty, kritické myšlení a otevřená mysl a etická odpovědnost a angažovanost).

Není snadné naplánovat a realizovat akci, která zcela splní všechna kritéria. Nicméně věříme, že se jimi lze inspirovat a alespoň se snažit o jejich naplnění. Provedení lze přizpůsobit potřebám skupiny. Funkční může být pravidlo věnovat dostatek času a pozornosti přípravě a stejně tak uzavření a zhodnocení akce. Reflexi nelze ničím nahradit, protože až díky zpětnému pohledu se informovaná akce stává silným nástrojem (po)učení. Je vhodné, aby reflexi měl někdo na starost, aby byla důkladná. Více o reflexi, co si pod ní vlastně představit a proč o ní mluvíme jako o silném výchovném nástroji, se lze nejen dočíst v již zmiňované metodice Skautského dobrého skutku na str. 38, ale zároveň také v článku od Dana Vykoukala Rozumíme reflexi (?) z únorového čísla Skautingu 2017 na str. 43.

V případě, že byste přemýšleli o tom, uspořádat nějakou informovanou akci (např. Férovou snídani), lze kdykoliv, i v rámci SDS až do listopadu 2017, podat žádost o grant přes výzvu na Křižovatce: [Grantová výzva II – máš radši činy místo řečí?](#)

Způsobů, jak dělat dobro, je mnoho. Inspirací může být právě Skautský dobrý skutek nebo Informované akce. Základem obou metod je, že staví na společném přemýšlení a hledání smyslu, proč chceme činy dělat. Akce, pro které se rozhodneme, tak mohou mít velký smysl nejen pro příjemce, ale i pro nás samotné. Tyto dvě metody (SDS a Informovaná akce) slouží jako inspirace s příklady, avšak je na každém, jakou cestu konání dobra si zvolí.

Jednejme lokálně, myslíme globálně!

Dělejme svět lepším! ☒

S čím může vaše organizace nabídnout pomocnou ruku skautům a skautkám?

Jeden svět UMĚNÍ SPOLUPRÁCE

CENTRUM
OBČANSKÉHO
VZDĚLÁVÁNÍ

Festival Jeden svět

je největší mezinárodní festival dokumentárních filmů o lidských právech na světě. Díky programu **Promítej i ty!** umožňuje nejen skautům a skautkám stahovat zdarma a legálně ty nejlepší festivalové filmy uplynulých let. Pokrývají důležitá společenská, ekologická, lidskoprávní a politická témata. Na stránkách promitejity.cz si můžete vybrat z 46 filmů a uspořádat promítání třeba u vás v klubovně. Ke všem jsou i doprovodné materiály, díky kterým se o daném tématu dovíte mnohem víc a můžete je použít jako podklad pro debatu po filmu. Filmy Jednoho světa rozšiřují obzory, učí nás nebýt lhostejnými ke světu okolo a také to, že můžeme věci měnit k lepšímu.

✿ Zuzana Gruberová

Centrum občanského vzdělávání

provozuje metodický portál vychovakobcanstvi.cz, který je určen učitelům a dalším vzdělávatelům dětí a mládeže. Portál obsahuje velké množství volně stažitelných učebních lekcí na aktuální témata (do školních hodin i pro neformální výuku). Dalšími materiály, které tu lze stáhnout, jsou například Argumentační fauly či tzv. Volební nefesti. Na webu obcanskevzdelavani.cz jsou k nalezení další publikace či e-mailový kontakt, na kterém lze zdarma objednat oblíbené Ústavy do kapsy.

✿ Ondřej Horák

Letní akademie Hejbej

vám zážitkovými metodami pomůže lépe se vyznat v aktuálních trendech a problémech společenského a politického života, nabídne diskuzi s odborníky a dodá to pravé občanské sebevědomí. Klíčové oblasti, které s vámi chceme zkoumat, jsou jasné. Konflikty a vládnutí, média a klimatická změna. Máme stále více informací o tom, co se děje tam, kde právě jsme i nejsme. Máme stále více možností být aktivními občany. Buď i ty! Středisko Lorien u Neokoře v Orlických horách, 19.–26. srpna 2017, hejbej.cz ✿ Vojtěch Boháč

Skauti na Zemi

jsou společným projektem Junáka a organizace NaZemi. Vycházíme důsledně z principů, jež jsou ve skautském vzdělávání a hodnotách obsaženy, a přinášíme nástroje, pomocí kterých je lze v praxi oddílů a kmenů lépe využít. Zkuste například Globální kompas (globalnikompas.cz), který vám prostřednictvím několika otázek pomůže nalézt vaši pozici v globální odpovědnosti. Dostanete mnoho zajímavých a praktických tipů, jak svoji pozici zlepšit. Nebo prostě navštivte naše stránky skautinazemi.cz, kde najdete celou řadu inspirace – přehled kompetencí globálního občana (skautinazemi.cz/kompetence), aktivity, jimiž tyto kompetence můžete naplňovat, a další informační či metodické zdroje a články (např. lidevpohybu.eu nebo metodika Skautského dobrého skutku). Během tohoto roku nás také můžete potkat na spoustě skautských akcí, kde naši vyškolení lektori přináší témata, jež vizi aktivního občana smýšlejícího v globálním kontextu pomáhají naplnit. Potkáme se?

✿ Michaela Ondráčková

hejBEJ
LETNÍ AKADEMIE

Skauti
na Zemi

Skaut je kritický

Rozvoj mediální gramotnosti představuje v čase sílících dezinformací nezbytný cíl skautské výchovy

TOM ČAKLOŠ
šéfredaktor

Povolme na chvíli uzdu fantazii a představme si typického skauta nebo typickou skautku, členy našich oddílů, kterým je třeba 12 nebo 15 let, co asi tak dělají ve svých volných chvílích. Kolik času stráví s mobilem v ruce nebo obličejem přilepeným k zářící obrazovce? Jaká je asi frekvence nových zpráv a upozornění, které zaměstnají jejich pozornost? Kolik informací za den asi tak vstřebávají, nad kolika příspěvky se jejich mozek na chvíli zamyslí a kolik novinek sotva stihnou jejich oči přehlédnout?

A také: kolik komentářů založených na falešných argumentech na cestě sociální sítí denně potkají? Kolik hoaxů jim proteče pod rukama, aniž by si ověřili jejich pravdivost, kolik konspirativních videí nasdíleli jejich kamarádi, kolik výmyslů a lží se dostane do jejich povědomí, aniž by byly odhaleny? Možná zjišťujeme, že se typický den našich skautů se všemi nástrahami digitálního světa příliš neliší od typických teenagerů, od ostatních kluků a holek. V čem se ale lišit může, je, jak budou naši členové k informacím v médiích přistupovat.

Média jako problém

Díky rozvoji technologií přišla tradiční média o svůj monopol na šíření zpráv. Libovolné informace dnes může velmi snadno vytvářet a nekontrolovaně šířit téměř kdokoli. Zažíváme úžasnou demokratizaci přístupu k poznání, ta s sebou ovšem přináší také větší nároky na své konzumenty. Otevřený prostor totiž obsazuje čím dál tím více zpráv, jejichž funkcí není čtenáře pravdivě informovat, nýbrž nějakým způsobem oklamat.

Falešné zprávy zná lidstvo samozřejmě od nepaměti, s rozvojem internetu se však umocňuje jejich dopad. Vedle zpráv žertovných a vyloženě nesmyslných navíc v posledních letech razantně roste množství dezinformací působících na veřejné mínění v politických otázkách. Jak je dnes již dobře známo a zdokumentováno (např. v doporučených odkazech), jednotlivé zprávy jsou nezřídka součástí širších propagandistických kampaní, z jejichž vedení se v rámci probíhající informační války obviňují celé státy.

Tento problém se přitom netýká pouze cizích zemí. Bezpečnostní informační služba ČR (BIS) uvádí ve své výroční zprávě již za rok 2015, že na českém území probíhá cizím státem řízená „masivní distribuce propagandy a dezinformací“ s cílem „oslabení informačního potenciálu země“ a „ovlivnění vnímavosti a myšlení českého publika a oslabení vůle

společnosti k odporu či konfrontaci“. BIS popisuje, že je toho dosahováno nejen šířením určitých zpráv, ale i celkovou snahou zahltnout čtenáře obrovským množstvím informací a dezinformací, z kterých budou mít lidé pocit, že snad už nic není pravda, že za vším se může skrývat podraz a společenské instituce tak nejsou důvěryhodné.

Situaci dokresluje výsledné šíření takových zpráv mezi uživateli. Podle nedávné analýzy Českého rozhlasu překonalo sdílení falešných zpráv články z běžných zpravodajských serverů – aspoň co se týče celkového počtu sdílení 20 nejpulárnějších článků na obou stranách za poslední rok. Jde přitom o texty, které vyšly na dezinformačních webech, jichž v českém prostředí funguje kolem třicítka, a které se zpravidla nevěnují přímo aktuálním politickým tématům, ale spíše rozvrací celkovou důvěru ve svět, jak jej známe – například přesvědčují čtenáře, že rozdělení Československa je neplatné. Jiné články pak publikují vyloženě lži k současným politickým problémům, případně se spíš než v konkrétních tvrzeních točí v nic neříkajících nenávistných zvoláních a stereotypech.

Gramotnost jako východisko

Pokud jako skauti slibujeme sloužit Pravdě a ještě k tomu pomáhat vlasti a bližnímu, neměli bychom se tvářit, že se nás problém netýká. Zároveň je však zřejmé, že jde o nesmírně citlivé a třaskavé téma, úzce spojené s aktivitami řady českých politiků nebo politických stran, vůči kterým deklarujeme jako organizace i jako výchovné hnutí jasnou apolitičnost.

Jak zádrhel rozmotat, je každopádně jasné od začátku: naši úlohou není dětem a dospívajícím říkat, co si mají myslet, nýbrž učit je, jak myslet samostatně a kriticky. Hlavu mají vlastní a my můžeme přispět k tomu, aby ji jednou, až oddíl opustí, dovedli, zvláště ve svých občanských postojích, používat co nejdůvěrněji.

Kritický přístup k informacím je klíčovou součástí mediální gramotnosti, tedy schopnosti autonomně nakládat s mediálním obsahem. Metody, jak jej rozvíjet, přitom nejsou ani tolik složité, jak by se na první pohled mohlo zdát. Jedná se především o určité konkrétní zásady, kterým když člověk porozumí a zvykne si je používat, tak mu poskytnou základní kompas pro další orientaci.

Mediální gramotnost ovšem nelze redukovat na pouhé rozeznávání dezinformací. Svět médií samozřejmě netvoří pouze falešné zprávy na straně jedné a seriózní a důvěryhodné

zpravodajství na straně druhé. Mezi obojím existuje plynulý přechod. Představovat jej mohou nejasné polodezinformační weby jako například *Parlamentní listy*, především pak ale zavedená média bulvárního nebo jinak méně seriózního typu, u kterých se též můžeme setkávat s manipulativními praktikami a které navzdory technologickému vývoji a změnám v šíření informací nadále představují významné hráče.

Ačkoli se tento článek zaměřuje především na kritický přístup k falešným zprávám, nedílnou součástí mediální gramotnosti je též porozumění fungování běžných médií, s nimiž se člověk dostává do nejčastějšího styku. O to víc je pak třeba v programu zdůrazňovat, že kritické myšlení nemá být směřováno pouze vůči vybrané skupině dezinformačních webů, nýbrž pojímáno jako obecná strategie, jak ke zprávám přistupovat.

Pokud jde ovšem o nastíněnou problematiku dezinformací, rád bych ve zbytku textu nabídl pár tipů, jak mediální gramotnost rozvíjet, doplněných o odkazy na konkrétní aktivity nebo další rozšiřující zdroje. Věnovat část oddílového programu se skauty nebo rovery právě otázkám médií a kritického myšlení, může být jedno ze skvělých výchovných rozhodnutí, jaké letos uděláte. Volební rok vám pro něj nepochybně poskytne materiálu víc než dost. →

Stopařův průvodce po internetu

Pět hlavních zásad pro pohyb mezi internetovými zprávami nabízí portál *Zvolši.info* ve *Stopařově průvodci* zaměřeném na středoškoláky. Zásady spočívají v ověřování zdrojů a rozeznání nejčastějších manipulativních technik. Můžete je v klubovně vyvěsit na to nejčestnější místo, ještě lepší ale bude, když si k nim členové najdou cestu skrze hravější aktivity.

Program na ověřování faktů a hledání manipulací

Cíl:	Účastníci si aktivně projdou procesem posuzování důvěryhodnosti a odhalování falešné zprávy a naučí se na něm, jak některé manipulace fungují a jak je lze vyvrátit.
Věk:	Skauti a skautky, roveři i dospělí
Počet lidí:	3 až 20 účastníků
Čas:	90 až 150 minut
Prostředí:	Klubovna
Potřeby:	Vytištěné zprávy, velký papír a fixy, internet

Aktivity je třeba upravit na míru cílové skupině, jde o základní kostru programu pro vlastní dopracování:

1. Připravte účastníkům několik seriózních i falešných zpráv z různých internetových médií a dejte jim ve skupinkách za úkol, aby posoudili, nakolik jim přijdou důvěryhodné. Současně ať se pokusí zjistit, kolik je v článcích pravdy nebo do jaké míry je pravda překrucována a články jsou zavádějící, manipulativní nebo přímo vymyšlené. Používat k tomu mohou veškeré prostředky, především internet.
2. Každá skupinka ať prezentuje ostatním své závěry a především argumenty, na nichž je staví. Jakmile skupiny své výsledky srovnají, upřesněte případné mylky.
3. Vyberte společně jednu nebo dvě falešné / zavádějící zprávy, které přijdou skupině nejvíc rafinované, a pokuste se v nich společně identifikovat kritické nedostatky, použité manipulativní techniky nebo jiné faktory, jichž si lze všimnout. Následně můžete tyto nebo další znaky hledat i ve zbylých článcích.
4. Společně sestavte a sepište na velký papír finální přehled charakteristik manipulativního článku a vhodných zásad pro jeho rozeznání.
5. Diskutujte s účastníky, kde se mohou s identifikovanými rysy setkávat. Pokuste se propojit reflexi právě prožité aktivity s dalšími zkušenostmi ze života účastníků. Každý si může pojmenovat, kde by si měl na manipulativní zprávy dávat nejvíce pozor.

Jak na ověřování navázat

Na uvedený program lze později navázat celou řadou dalších činností. Vhodné bude porovnat vytvořený přehled například se *Stopařovým průvodcem* nebo zkusit víc do hloubky probrat další možné argumentační fauly (přehled najdete na obcanskevzdelavani.cz/argumentacni-fauly). Kromě samotné práce s informacemi se též zvláště hodí diskutovat se členy o fungování médií, ať už těch běžných, nebo přímo o dezinformačních kampaních. V každém případě je vhodné se k tématu vracet opakovaně.

Několik dalších hotových programů

Na stránce lidevpohybu.eu/kriticke-mysleni najdete metodiku čtyř skautských programů, které vznikly v loňském roce v rámci příručky Lidé v pohybu. Nejvíc by vás mohly zajímat programy *Hoax má krátké nohy* a *Rámy, rámece, rámečky*, které rozvádějí práci s informacemi a posuzováním jejich důvěryhodnosti každý trochu jiným směrem.

Co se světluškami a vlčaty

Ačkoli popisované programy míří vzhledem k náročnosti tématu především na dospívající, rozhodně stojí za to rozvíjet mediální gramotnost již u mladších dětí. Základem je, aby děti, které se teprve nedávno naučily číst, pochopily, že ne všechno, co je někde napsané, musí být nutně pravda. Snažit se též můžete přiblížit jim svět médií a mediální práci třeba dílčím zapojením do oddílového časopisu.

Když roveři chtějí větší výzvu

U nejstarší výchovné kategorie lze nakonec hledat cestu také skrze její heslo *Sloužím*. Až budete chtít s rovery udělat něco opravdu užitečného, zvažte, jestli nebude projednou dobré věnovat pár hodin společnému vyvracení lží a hoaxů v komentářích na sociálních sítích. Je však třeba se dobře připravit na hrozící silné reakce a protiútoky – nejlepší tak možná bude zaměřit se na komentování příspěvků kamarádů a členů oddílu spíše než neznámých uživatelů.

Tipy pro vedoucí

- Téma je citlivé, nebojte se to přiznat sobě i svým členům. Vyložte jim jasně, co programem sledujete a proč jste se rozhodli jej zařadit.
- Začněte u sebe. Zamyslete se, jak moc jste sami náchylní vůči manipulacím, a zkoušejte zásady kritického přístupu k médiím především ve své denní praxi. Zamyslete se, jestli některé manipulativní techniky také sami nepoužíváte.
- Přečtěte si pár článků na dezinformačních webech. Vykročte ze své sociální bubliny a začněte některý sledovat. Statisíce lidí tohle čtou každý den.
- Než zařadíte téma do programu, proberte to s ostatními vedoucími a společně se zamyslete nad možnými riziky. Předejdete tak případným nedorozuměním.
- Pokud jde o konkrétní politické postoje, snažte se zůstat spíše neutrální. Cílem nemá být, aby si účastníci mysleli to, co vy, třebaže si na to přijdou sami. Přijměte, že mohou zaujmout jiné postoje.
- Pokud jde naopak o etiku pravdy a lži, ukažte svým členům jasně, kde hodnotově stojíte a že mezi pravdou a lží žádný prostor pro neutralitu není.
- Tedy: zdůrazňujte rozdíl mezi názory a fakty. Zatímco názory na věc můžeme mít různé, není možné podobně si vybírat vlastní fakta.
- Zároveň ale veďte své členy k tomu, aby se se nebáli na prezentovaná fakta dívat kriticky. Je dobré snažit se informace ověřovat a svou důvěru v ně postavit na přesvědčivých důkazech.
- Pokud vás někdo nařkne, že manipulujete dětem hlavu, je dobré udělat dvě věci. Jednak se zamyslet, jestli nemá pravdu a jestli jste opravdu nepřekročili hranici – i mistr tesař se někdy utne. A pokud myslíte, že ne, pokuste se mu popsat, že se naopak snažíte učit druhé používat hlavu samostatně a kriticky. Buďte otevření a ukažte mu vaše metody. Můžete se snažit doptávat, kde přesně člověk manipulaci vidí – držím vám palce. ☒

Dezinformace – rozsáhlý speciál časopisu Respekt přináší 27 článků o současné propagandě (březen 2017), určeno i školám a oddílům, k dostání též na respekt.cz.

Jeden svět na školách – portál dokumentárních filmů a navazujících metodických materiálů včetně sekce věnované propagandě v historii i dnes – jsns.cz.

Za svobodu a demokracii

Pojďme využít příběhy skautů, kteří vzdorovali totalitám, jako inspiraci pro oddílový program

Jakub Ambrozek – Mravenec, vedoucí komunikace Skautského institutu

Tom Čakloš, šéfredaktor

Řešíme-li občanství, nemůžeme nevzpomenout všechny ty, kdo bojovali proti útlaku s vizí, že bude v jejich zemi jednou zase možné svobodně žít a skautovat.

Řeč je o šesti stovkách skautů, kteří položili život ve druhé světové válce. Řeč je o tisících, kteří navzdory čtyřiceti letům socialismu ve skrytu udržovali ideály Svojskovy výchovy. Řeč je o skupinách odvážných, kteří se pokoušeli proti zvůli a teroru aktivně bojovat a často za své občanské postoje trávili dlouhá léta v komunistických žalářích jako političtí vězňové.

Nic nedodává současnému českému skautingu větší legitimitu a váhu než odkaz sester a bratrů, kteří se za něj zaručili obětováním vlastního štěstí, a nezdídkou vlastních životů. Skautská historie je plná fascinujících příběhů a obdivuhodných vzorů, kterým stojí za to věnovat pozornost v programu oddílů. Nejen jako vyjádření díky a obdivu, ale především pro zodpovědnost vůči budoucnosti. Uvidí-li děti a dospívající v našich oddílech, jakému neštěstí museli jejich předchůdci čelit a jakou cenu za to mnohdy zaplatili, potom roste naděje, že budou o demokratickou společnost aktivně pečovat, aby si nemuseli podobné dějiny znovu prožít.

Jak tím ale zaujmout kluky a holky?

Pro naše členy, od světlušek po rovery, jsou nejnázve uchopitelné příběhy konkrétních lidí. Znáte třeba Karla a Dagmar Skálový, kteří se v roce 1949 pokusili se stovkami dalších skautů o státní převrat? Jejich snaha zvrátit nástup diktatury nevyšla, aby ale ochránili své členy, vzali veškerou vinu na sebe. Komunisté je pak odsoudili k doživotním trestům, z nichž si odseděli dlouhých 16 let.

Z příběhů si člověk v každém věku odnese něco jiného. U mladších to budou třeba jen základní vzory, se skauty a skautkami již lze hlouběji poznávat hodnoty, které vedly naše hrdiny při jejich počínání. Roveři pak mohou přemýšlet, jak by se tvářil v tvář morálnímu dilematu manželů Skálových zachovali sami.

Na příbězích je nejsilnější jejich autenticita – díky projektům posledních let přitom máme pečlivě zmapovány celé stovky skutečných osudů. Nabízíme vám tak odkazy k různým formám inspirace, jimiž se snaží Skautský institut o naši společnou paměť pečovat a rozvíjet její předávání dál. Řada příběhů stojí za vyprávění sama o sobě, bez složitějšího programu. Často je ale zároveň možné využít jejich potenciál různými hrami a aktivitami, které najdete v metodické příručce.

Zkušenosť totality – zastřešující projekt

V posledním roce a půl se Skautský institut věnuje tématu Zkušenosť totality na mnoha frontách. Vznikla putovní výstava, v dubnu má premiéru dokumentární film, na pražském Staromáku si můžete zkusit projít únikovou hrou. Hlavním cílem projektu je ovšem vnášení nových impulzů k práci s historickými tématy ve skautských oddílech. Oněch impulzů je hned několik:

- K putovní výstavě vznikla i řada doplňkových programů a metodických listů, najdete je společně s online verzí výstavy na skautskyinstitut.cz/vystava-ZT.
- Přes stovku oddílů, družin a jednotlivců se zapojilo do pátrání po hrdinech války, k nimž také vznikla řada tematických programů – hrdinovevalky.cz.
- Metodické listy vznikají i k dokumentárnímu filmu **Skauti bez lilie**, v okamžiku dokončení je najdete na skautskyinstitut.cz/film.
- A konečně v průběhu celého projektu vznikaly speciální zážitkové workshopy, které nyní také připravujeme pro využití napříč celou skautskou organizací. Zveřejněny budou v průběhu dubna na skautskyinstitut.cz/metodika-ZT.

Skautské století – archiv příběhů

Jak název napovídá, tento projekt byl spjat s oslavami sta let od založení českého skautingu. K této příležitosti skauti z celé země shromáždili celkem přes 200 nahrávek skautských pamětníků. Jejich profily a osudy jsou zahrnuty i v databázi Paměti národa. Profily najdete na skautskyinstitut.cz/skautske-stoleti.

Skautské odkazy – metodická příručka

Příběhy sesbírané v rámci projektu Skautské století posloužily mimo jiné jako zdroj historického materiálu pro metodickou příručku o práci s historií ve skautských oddílech. Jmenuje se *Skautské odkazy* a kromě její papírové podoby, kterou si můžete koupit například ve Skautském institutu na Staromáku, ji najdete i v elektronickém zpracování na skautskyinstitut.cz/metodika. ☒

Kde hledat další inspiraci?

Rozvoj aktivního občanství stokrát jinak

Metodika výchovy k aktivnímu občanství

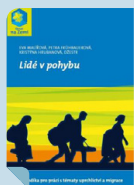
Svět okolo nás – hlavní skautská metodika nejen ke stezce. Rozebírá, jak s tématy demokracie, občanství a světa v oddílech lépe pracovat. (Petr Klápště – Hříbek a kolektiv, 2008, Junák.)

Skautské odkazy – metodika výchovy historií. Nabízí inspiraci skrze příběhy skautů, kteří utvářeli naše hnutí a bojovali proti útlaku. (Petra Kubíková – Tkaňička a kolektiv, 2014, Skautský institut.)

Společně tvoříme svět – nejnovější příručka výchovy k aktivnímu zájmu o vlastní okolí od autora našeho hlavního článku. (Jiří Zajíc – Edy, 2016, Národní institut pro další vzdělávání.)

Lidé v pohybu – metodika pro práci s tématy uprchlictví a migrace. Do hloubky zkoumá, jak nakládat s kontroverzními tématy. (Eva Malířová – Dajda a kolektiv, 2016, Junák, Skauti na Zemi.)

Sbírka programů pro vlastní zážitky

Hry a výchova k občanské společnosti – aktivity a simulační hry na zapojení občanů do rozhodovacích procesů. (Jan Činčera, Petr Klápště – Hříbek a Karel Maier, 2005, Bezpečnost.)

Informace v pozadí, které je dobré znát

Průvodce po demokracii – knížečka proslulého českého filozofa, přinášející zejména mladým lidem východiska k situacím a problémům, které demokracie řeší. (Erazim Kohák, 2002, Slon.)

Světový skauting – strhující pojednání o skautingu coby výchově ke globálnímu občanství. Analyzuje současnou skautskou výchovu po celém světě. (Eduard Vallory, 2016, Junák.)

Internetové portály, poklad strhujících příběhů

Skautský institut / Zkušenost totality / Příběhy skautských pamětníků – jedinečné projekty posledních let plné materiálu pro program i osobní inspiraci – skautskyinstitut.cz.

Centrum občanského vzdělávání / Metodický portál výchova k občanství – nabízí řadu různých metodik, programů nebo studií vhodných pro školy i pro oddíly – vychovakobcanstvi.cz.

Člověk v tísni / Jeden svět na školách – široká nabídka videí a dokumentárních filmů s občanskou tematikou a s doprovodnými programy a metodikami pro lektory – jsns.cz.

foto: Vojta Petr

Tradice může jednomu vonět, druhému smrdět

Buď je slyšet: „To se tak u nás vždycky dělalo!“, nebo jinak: „Tohle děláme rádi, protože...“

JIŘÍ VESELÝ – NIBOWAKA

Kněz – salesián, instruktor ILS Collegium a duchovní rádce, 14. ChO Regulus 28. střediska Brána, Brno.

„Občas moje děti škemrají, hlavně v létě, když ležíme na zahradě ve stanu: ‚Tati, přečti něco ze svých deníků.‘ Je krásné vzít do ruky přes dvacet let starý skautský deník a připomenout si tradiční akce. Oddílové tradice jsou pro mě krásnou vzpomínkou na již neexistující oddíl.“ (Tomáš Vacek – Siky, Litomyšl)

Tradici považuji za dědictví, za rodinné stříbro, za onu pověstnou babiččinu truhlu. A občas se k ní vracím, docházejí mi souvislosti, snad i lépe chápu, čerpám jak ze studně. Zároveň tuším, že pro někoho může být tradice naopak něčím zatěžujícím, či dokonce protivným.

Pojem tradice pochází z latinského trans (přes) + dare (dávat) = traditio, tradere (předávat dál). Tradice znamená nejčastěji mezigenerační předávání poznání, schopností, obyčejů či mravů v rámci kultury nebo skupiny. Slovo „tradice“ tedy pojmenovává jednak to, co se předává (obsah), a dále to, jak se to předává (forma).

A teď už raději otvírám Zapletalova Rádce skautské družiny: „Družinová tradice narůstá postupně, dlouho, přibývá tak neznatelně jako letokruhy na kmeni živého stromu. A družina s ní sílí, mohutní a zraje.“ Domnívám se, že v obdobné míře to může platit i o tradici oddílové: jméno, pokřik, vlajka, ... kronika, závody, trofeje, ... průběh schůzky s jejím zahájením i ukončením, celoroční program s výpravami a zvláštními akcemi, ... snad i jedinečná charakteristika oddílového života, duchovní náboj a rituály, ... a „živá“ tradice, kterou jsou sami členové oddílu – a nezapomeňme při tom na ty, kteří už oddílem prošli.

**Jaké tradice mohou v oddíle existovat?
A proč by mohly být pro oddíl užitečné?**

Nejprve si zkus sám sepsat pár odpovědí bokem a pak je porovnat s tím, co přináším níže.

Oddíl se může vracet ke svým kořenům třeba skrze připomínání si výročí svého založení. Mnoho užitečného se →

můžeme dozvědět od svého zakladatele (pozvání do křesla pro hosta). Při přípravě schůzky, výpravy nebo při plánování celoročního programu můžeme navázat na vyzkoušené, osvědčené a užitečné programy. I díky tomu rodiče mohou nejen počítat s pravidelným „stacionářem“, ale mnozí se rádi zapojí do aktivní spolupráce. Vitrína s trofejemi nejen ze závodů, ale se zlatými valouny vytěženými při letním rýžování zase může připomenout vzájemnost a posílit sounáležitost (sám bych něco takového ani nedokázal, ani neprožil). Hlubokým světem ideálů, ačkoli jej nevidíme ani neslyšíme, nás může provést celá řada symbolů: totemová hůl se stuhami všech slibujících, zapalování slavnostního ohně, slibový večer, poradní skála. Zkouška tří orlich per i roverská vigilie nabízejí možnost duchovně růst, abych se jednou dokázal postarat nejen o sebe, ale i potřebné kolem apod. A do pokladnice jménem tradice vedle předmětů, gest i slov patří celá spousta velkých akcí i drobných aktivit: koledování v nemocnici, vánoční cesta k betlému s rodiči, benefiční ples pro obec, jarní lyžák, pletení pomlázek i s neskauty, úklid farního lesa, ...

Tradice může ukazovat, že navazujeme na dobré snahy někoho z dřívějšíka. Může tím naznačovat hloubku toho, co děláme. Může otevírat tázání po inspiraci, jak to dělali dříve. Může představovat naději, že také po nás se do podobného úsilí pustí někdo další.

O pomoc při hledání odpovědi na tuto otázku jsem oslovil pár bratrů a sester. Názory nyní nabízím také čtenářům.

„Tradice jsou jedním ze základních stavebních prvků družinového systému a jsou důležitým prvkem nejen družiny, ale i oddílu nebo jiného společenství. Společně s dalšími prvky skautské výchovné metody pomáhají k utváření základních hodnot mladého člověka. Budování tradic pomáhá budovat vztahy ve společenství a posiluje pocit sounáležitosti a výjimečnosti. Tradice a rituály posilují takzvaného oddílového ducha a dávají zažít sounáležitost s danou skupinou.“ (V. W., 48 let, Karlovarsko)

„Tradice v našem středisku nás všechny naplňují hrdostí a sounáležitostí. Obzvláště silně jsem měl možnost si to uvědomit na pohřbu bratra Charlieho (21. 1. 2017, pozn. red.), který naše středisko založil. V mnoha ohledech se jednotlivé oddíly odlišují. Ale středisková hymna, zvláštní způsob pozdravu a další „tradice“ nás okamžitě propojily, i když s některými jsem se roky neviděl a s jinými se v některých věcech neshodneme.“ (R. S., 46 let, Jizerky)

„Pokud by oddíl tradice neměl, není to důvod, proč by nemohl fungovat, ale bude existovat na daleko méně stabilních a pevných základech, které mohou rychle degenerovat. Oddíl bez tradic tak může momentálním otřesům a tlakům podlehnout daleko snáze než ten oddíl, který má nějaké ukotvení v tradici.“ (M. N., 35 let, Šumpersko)

Myslím si, že do tradice je potřeba uvádět trpělivě; vyprávět, ukazovat významy, neodbyť je stručně, ale třeba se opakovaně vracet k tomu, co z tradice je opravdu nosné. A to je velká výzva a příležitost tradic – hledat porozumění pro to, co bylo nosné a co nosným zůstává.

Jak s tradicí pracuješ ? Vidíš i rizika při špatném použití?

O tradicích je vhodné občas promluvit, ale ne tak, aby to lezlo na nervy. Ještě lepší je tradicemi žít tak, aby to ostatní s chutí odkoukali a chtěli tím žít také. Tradice je určitě potřebné podrobit jednou za čas revizi a zvážit, které z nich jsou podstatné a které vedlejší, a proč. O některých tradicích se říká, že „to se tak u nás vždycky dělalo“, ale nikdo už neví, proč a jaký to má význam. Škoda: z tradice, kdysi bohaté na poselství, se stává prázdný sud, překážející životu. Někdy se musí upustit od něčeho tradičního pro nedostatek účastníků, prostředků či kvůli jiným okolnostem. A možná se ukáže, že to už nikoho ani nebolí. Žádná ztráta. Anebo to zamrzí a vyhecuje k probuzení, k nové formě. Skvělá obnova.

A co si o tom myslí někteří oslovení bratři a sestry?

„Jedním z rizik je právě zmiňované vyprázdnění. Nejde potom navíc jen o tu jednu konkrétní tradici, ale taky o to, že nový člen, který doposud neměl příležitost žádnou skutečnou a žitou tradici okusit, může při jejím špatném používání nabýt dojmu, že se jedná o věc nadbytečnou a formální a vytvořit si tak k tradici negativní postoj obecně.“ (M. N., 35 let, Šumpersko)

„My staří dědkové si na tradicích určitě potrpíme víc než mladá generace. Těm se musí „vnucovat“ především nenásilnou formou a nepřekrmovat je.“ (O. P., 75 let, Strakonicko)

„Některé oddílové tradice jsem dodržoval jen se skřípěním zubů, protože mi přišly nesmyslné. Skoro každý mívá chuť, když přebírá vedení, všechno změnit podle svých představ. V mnoha případech to vede ke zbytečným sporům a otrávení členů.“ (C. D., 26 let, střední Čechy)

„Největší riziko je nuda a povinnost, protože někdo kdysi řekl, že to tak bude. A nelze to měnit, protože ten dotyčný byl moc úžasný, skvělý a dokonalý a vděčíme mu za všechno. Takže i když nás to brzdí v rozvoji nebo nám je to nepříjemné, tak to stejně nezměníme.“ (F. G., 33 let, střední Čechy)

„*Náš oddíl své tradice – a to ve všech rovinách: tedy od rituálů přes tradiční programy až po tradiční způsoby myšlení (to především) – za sebou vládí jako kámen. Problém je v myšlení, které se už není schopné podívat na situaci z jiných úhlů a omezuje se tím až skoro k nule. Jakákoli debata vede k poslednímu argumentu „to se tak vždycky dělalo“. Náš oddíl nepovažuje za skautský zvláště pro přebujelou „tradiční“, která z nás dělá hrbitov příležitostí.“ (U. V., 22 let, jižní Morava)*

Rozlišuj mezi tradicí a konzervou, mezi podstatou a povrchem

I podání ruky se může stát dobrou tradicí. V jedné smečce jsme v září začali uměním zdravít se: zastavit se, přikleknout k vlčeti, pozdravit pravicí (ukázat, že nemám v ruce zbraň, ale že jsem připraven chránit slabšího), pozdravit levicí (kontaktně, přátelsky, bezelstně), dívat se do očí, mít na sebe čas, popřát „dobry lov“. Pravidelný trénink se po třech měsících stal drobným rituálem, ostatním zúčastněným k obdivu. Buď-li vůdce moudrý, stane se takové přivítání dobrou tradicí. Rituálem může být oblečení žlutým šátkem. Někde tak činí až při slibu – prý je to tradice oddílu nebo střediska. Ano, v Rakousku, kde není tradicí slibový odznak, má tento obřad smysl. U nás jej považují za ztrátový: jednak přebíjí význam slibáku další symbolikou, a pak je škoda nevyužít žlutého šátku při přijímání nováčka, když je uveden mezi ostatní na cestu dobrého skutku a společné radosti.

Něco se jako tradice jenom tváří. Někdy je potřeba udělat něco netradičně. Probudí to, zpozorníme, objevíme něco, co jsme dosud přehlíželi nebo to brali jako samozřejmost. A tak může být něco někdy hlubokou, vzácnou tradicí, a někdy „podivným dědictvím“. O odpudivosti mrtvého tradicionalismu a nebezpečí agresivního fundamentalismu se mi nechce ani psát. Raději se podělím o to, co ohledně tradic říká bratr Mukóki, vůdce ILŠ Collegium:

„Myslím, že v pochopení smyslu tradice je výzva a potenciální úskalí současně. Jde o to vyhmátnout to, co je z tradice podstatné, a nelpět na tom, co je povrchní.

Za důležité považuji rozlišování mezi tradicí a konzervováním. Tradice totiž může být chápána jako proud myšlenek, přesvědčení, činů, který se v nových podmínkách nově proměňuje. Zachovává principy, ale hledá jejich nové, aktuální vysvětlení. Žít s tradicí pak neznamená dělat to, co se vždy dělalo, ale hledat to, co dřív dávalo smysl, v dnešních okolnostech. To neznamená stále něco měnit, ale stále se ptát, jak tradici rozumíme.

Pro zacházení s tradicemi ve skautingu je proto důležité, aby byl zřejmý jejich obsah, poselství. Aby důvodem pro jejich pokračování nebylo to, že se to dělá dlouho, ale to, že nás to oslovuje.“

Nakonec nezbyvá než se ohlédnout za tradicemi svého oddílu, jak s nimi pracuješ, jaký je jejich konkrétní smysl a v čem je potřeba učinit nutnou změnu k lepšímu. Přeji všem vůdcům a vůdkyním radost z oddílového života bohatého na nosné a nesoucí tradice. Pokud je budete užívat uváženě, věřím, že vám budou vonět.

„Tradice je velmi potřebná věc. Traditio lamparis – odevzdání pochodně – je toho nejlepším vyjádřením. Pochodeň dohoří, olej v lampě dojde a tehdy nastává čas tradice: nápodoba, doplnění, výměna knotu. Jen jedno zůstává stejné – plamen. Když se nová pochodně nepovede, když se nalije špatný olej, když neznalec udělá plátěný knot místo bavlněného, stane se něco? Plamen není dost vydatný a nositelé pochodně se poučí, vrátí a svůj výtvar opraví, namnoze vylepší. Právě to je role tradice: přijímat a přetvářet.

Velikým rizikem je usilovat o neměnnost a s ním souvisí i to druhé: nesrozumitelnost. Naše tradice jsou totiž plné symbolů a ty oslovují jen tehdy, kdy jsou spojeny pro každého účastníka s prožitkem. Odtud i výzva k vůdkyním a vůdcům – tradice uchovávat, pěstovat a rozvíjet – nejlépe podle evangelia o hospodáři, který vynáší věci nové i staré.“ (Petr Hájek – Balú, nový nositel Řádu Strříbrného vlka) ⊗

Sekera práce

EVA MĚŘÍNSKÁ – EVIČKA

Náčelní Junáka, má slabost pro klobouky.

Z březnového Valného sněmu jsme si s bratrem náčelníkem odvezli symbolickou sekeru práce. Respektive je veskrze reálná: Na závěr celého víkendu ji bratr Šéfa jako hlavní organizátor vyfal ze špaluku práce a předal nám ji, pravděpodobně tím započal tradici dalších Valných sněmů. Mezitím, co bude symbol lesních škol a dnes i skautských táborů odpočívát, čekají ústřední orgány tři roky práce, která se urodila během hlasování a přijímání usnesení ve Velkém Meziříčí.

Jednou za tři roky, ve sněmové sezóně, je naše organizace podrobena zkoušce demokracie, korektních diskuzí, racionálního přemýšlení a zvládnání emocí. Na letošním sněmu jsem neočekávala velké změny, myšlenka, že by se stalo něco nepředpokládaného, mi nepřišla reálná.

A pak se hlasovalo o logu a téma pro celý víkend, prostor jednacího sálu, kuloáry, virtuální svět i dobu po sněmu, bylo na světě. Přes zklamání mnohých jsem s výsledným usnesením spokojená. Přes radost mnoha mám z výsledného usnesení obavy. Znepokojení nad stavem loga se v organizaci přesunulo z jedné strany na druhou jak písek v přesýpacích hodinách. Je na Náčelnictvu, zda dokáže stav proměnit v rovnováhu a v jak stabilní.

Pro mě debata o logu zrcadlí dvě věci: 1. Organizaci není jedno, co a jak ústředí dělá, a umí se ozvat. Zdá se mi to důležité pro tvoření společné podstaty. 2. Logo je zástupný problém pro debatu o naší identitě, kterou jsme možná začali, ale zřejmě nedokončili. Je to debata o rozmanitosti a různých cestách k jednomu cíli. A pokud se nám podaří dostat se přes slupku loga, názvu a kroje k podstatě, bude to skvělé.

Za další tři roky zatneme na jiném místě při stejné příležitosti zmiňovanou sekeru práce a noví delegáti budou vážit vykonané úsilí. Snad nejen v oblasti loga bude vážení úspěšné. Rozhodně se o to vynasnažíme. ☒

“ Logo je zástupný
problém pro debatu
o naší identitě

Sorry, nemám time

ANEŽKA JAKUBCOVÁ

Nestíhačka, pančelka a hlásná trouba.

My skauti jsme poměrně prima tvorové, někdy mě ale zkrátka štveme. Nemám čas. Nestíhám. Lítám jak hadr na holi. Jsem na roztrhání. Nevím, kam dřív skočit. Jedu na doraz. Bojím se jít darovat krev – kdyby do mě píchli, vyteče kafe. Jak často podobné věci ve skautské komunitě říkáme a slýcháme? Ne že by to nebyla plošná populační záležitost, tenhle neustálý poklus životem, ale u nás pozoruju určitá specifika. Totiž, nepřevracíme nestíhání v určitou svou výsadu? Statisticky a objektivně vzato se v souvislosti se skautskou činností věnujeme mnoha bohuľibým činnostem – seberozvojovým, výchovným, osvětovým, dobročinným, kulturním, podílíme se na životě obce, aktivitě občanské společnosti... To není málo. Je to skvělé a dělá nás to tím, čím jsme. Nechlubíme se tím ale vlastně trochu? Víš, já toho mám děsně moc. Vytvářím lepší svět a tak. Proto jsem neměla čas ti odepsat na měsíc starou zprávu. Bojím se, že často vytváříme dojem, že si náš zájem, naši interakci, příležitosti okolí musí zasloužit. My jsme totiž ti zaneprázdnění, s důležitým životním posláním, dlouhým to-do listem a čtyřmi hodinami spánku. Často tak působíme, ale – ruku na srdce – tak žhavé to přece nikdy není. Samotnou mě problém čím dál víc trápí, a to v obou rolích: demonstrativně nestíhajícího i toho, kterému někdo vytižený dluží jednoduchou odpověď. Jak z toho ven? Stíháním, pokorou (zájemci, listujte v Bibli Mt 6, 1–18), motivací kvalitními vzory (máme k dispozici tolik času, kolik měli Thomas Alva Edison, Václav Havel nebo Jára Cimrman) a cíleným plánováním odpočinku a „radostné flákárny“ spojené s „ubíjením času bezúčelným a nepraktickým způsobem“ (zájemci, zhlédněte epizodu Poslední den seriálu Červený trpaslík). ☒

Víme, jak vypadá kvalitní vzdělávací kurz?

Pohled z různých perspektiv na kvalitu skautských vzdělávacích akcí

Kvalitní vzdělávací akce jsou pro Junáka – českého skauta jednou z hlavních cest, kterou může podporovat výchovu v oddílech. V poslední době se kvalita kurzů

čím dál tím víc dostává do popředí našeho zájmu. Diskutovalo se o ní na několika sněmech nebo prostřednictvím Strategie 2022. V té se jí více či méně týkají hned tři aktuálně probíhající témata – *Dostupné vzdělávání, Ucelený a srozumitelný systém*

vzdělávání a především Řízení kvality

vzdělávacích akcí. Kromě toho se diskuze o ní objevuje i na Ústředních lesních školách (každoroční setkání vzdělavatelů).

Kvalita vzdělávacích akcí je pro nás tedy důležitá. Představujeme si pod ní ale všichni to stejné? Přinášíme vám sloupky čtyř osob, které se na kurzy dívají každá z jiného úhlu – zájemce o čekatelský kurz, vůdce oddílu, vzdělavatel a zástupce Odboru pro vzdělávání. Všichni čtyři odpovídali na otázku, jak si představují kvalitní vzdělávací kurz. Pro každého z nich je důležité jiné kritérium kvality. Umí vzdělávací kurzy uspokojit všechny strany? Vedeme o tom v Junáku dostatečný dialog?

Ještě než se začnete do jejich sloupků, můžete se ve výčtu na této straně podívat, jaké nástroje pro řízení kvality vzdělávacích akcí naše organizace má. Můžou reálně ovlivnit kvalitu našich kurzů?

Hlavní nástroje řízení kvality vzdělávacích akcí ústředím

- Osobní návštěvy vzdělávacích akcí – nahlížíme do fungování kurzu v reálných podmínkách, nabízneme zpětnou vazbu, možnost mluvit o potřebách týmu apod.
- Poradenství pro týmy – nabídka především pro začínající a nezkušené týmy od zkušených instruktorů. Zájemci se mohou obracet na Odbor pro vzdělávání.
- **Databáze vzdělávacích akcí** – vede akce ke zveřejňování širokého spektra informací o kurzu, týmu apod. Stavíme na principu, že informovaný výběr, možnost srovnání s jinými apod. vede akce samotné ke zvyšování kvality v přirozeném konkurenčním prostředí. Databáze je dostupná na skaut.cz/akce.
- Kvalitní vzdělávání instruktorů – laťku instruktor-ských škol se snažíme držet vysoko, protože kvalita instruktorů přímo určuje kvalitu jimi pořádaných akcí.
- Hodnocení kvality kurzů – pro čekatelský a vůdcovský kurz je připraven sebehodnotící nástroj, který pomůže pojmenovat silné a slabé stránky a vést diskusi o kvalitě uvnitř týmu samotného.
- Ústřední lesní škola – celostátní víkendové setkání vzdělavatelů svolávané zpravodajkou pro vzdělávání, koná se každý rok v listopadu. Místo pro růst kvality skrze dialog vzdělavatelů.
- Projekty vzdělávacích akcí – dokument, který je nutné předložit ke schválení akce. Umožňuje nám základní vhléd do koncepce kurzu, kontrolu základních kritérií, která jsou pro daný typ akce stanovena. Nabídka zpětné vazby od jiných vzdělavatelů. Akcím (zejména těm začínajícím) pak tvorba projektu a zpětná vazba na něj pomáhá k promyšlenějšímu plánování.
- Závěrečné zprávy vzdělávacích akcí – vedou týmy akcí k tomu, aby uplynulý ročník zhodnotily a pojmenovaly východiska pro další ročník. Do budoucna plánujeme pracovat s částečným zveřejněním závěrečných zpráv.
- Kvalifikační požadavky na týmy vzdělávacích akcí – zajišťují, že kurz má ve svém středu kvalifikované a zkušené instruktory, kteří mohou být garanty jeho kvality a zároveň mentory začínajícím instruktorům.
- Kvalitní metodiky, předpisy, příručky a další podpůrné prostředky pro vzdělavatele i vzdělavané. →

Vybrat si kvalitní kurz není vůbec snadné

ADAM VEVERKA – VEVČA

Rádce družiny vlčat. Chystá se na čekatelský kurz.

Vzdělávací kurzy jsou nedílnou součástí skautské výchovy. Vybrat si ten správný nemusí být úplně jednoduché a členové oddílů, ve kterých ještě není ježdění na vzdělávací kurzy zaběhlou tradicí, se v té „přehlídce“ můžou trochu ztratit. Všichni bychom si chtěli vybrat ten nejlepší – nejvyšší kvalita, ale jak ho vlastně poznat? A vůbec, co pro nás představuje slovo kvalita ve spojitosti se vzdělávacími akcemi?

Pojem kvalita se pro mě úzce pojí s tím, co od kurzu očekávám, tedy o co chci, aby mě obohatil. Kvalitní kurz je tedy ten, který splní většinu účastnických očekávání, a proto je třeba si je pro sebe před výběrem kurzu vyjasnit. Ve svém okolí jsem se setkal s lidmi, kteří jeli na kurz hlavně proto, aby si našli nové skautské kamarády. To mi ale přijde na vzdělávací kurz málo. Já od kvalitního kurzu očekávám spíše přínos pro schopnosti vést a organizovat program. Kromě toho očekávám, že mě utvrdí v tom, že to, co děláme, má smysl a nakopne mě k dalšímu zapojení v oddíle.

Ať už jsou naše kritéria kvality jakákoliv, k jejich posouzení se dostáváme hlavně při výběru kurzu. Hlavním zdrojem informací pro většinu lidí bývají webové stránky. Ovšem v dnešní široké nabídce není lehké se zorientovat. Samozřejmě pokud vezmeme v potaz pouze typy kurzů, které hledáme, odděláme cenově nebo termínově nevyhovující, tak jich dostaneme pouze několik. Ale i tak, který z nich si vybrat? Webové stránky nám nabízejí spoustu krásných fotek a neuvěřitelných popisů celého týmu. Ale najít tam informace důležité pro posouzení našich kritérií kvality není někdy úplně snadné. Jak tedy poznat, který je pro nás ten pravý?

Pomoci by nám mohl vůdce nebo kterýkoli z dalších členů oddílu, který už nějaký kurz absolvoval, protože barvitě vyprávění dokáže člověka přesvědčit líp, než všechny webové stránky dohromady. I přesto bychom neměli zapomínat, co od kurzu očekáváme my a nenechat se strhnout cizími zážitky.

Je třeba si vytvořit svoje kritéria kvality a podle nich vybírat. Věřím, že v široké nabídce si každý najde právě ten kurz, který naplní jeho očekávání.

Co by kurz měl dát mým svěřencům?

JAN STANĚK – BOBR

Vůdce 2. oddílu vodních skautů v Nymburce.

Jako vůdce oddílu mám povinnost doporučit svým rádčům a budoucím čekatelům, na který kurz můžou bez obav vyjet. Mám pro to několik kritérií a zásad, kterými se řídím, aby byli všichni spokojeni.

Při výběru kritérií vycházím ze zkušeností z kurzů, které jsem osobně absolvoval. Podle toho mám udělanou představu, co by si vyslaní svěřenci z daného kurzu mohli odnést a tím oddíl obohatit. Pravdou je, že jiné očekávání mám od rádčáka a jiné od vůdcovského kurzu. Přesto jsou některé body, které jsou pro všechny typy kurzů společné.

V první řadě by si měl každý účastník vzdělávací kurz užít. Např. pro šestnáctiletého rovera jsou kvanta suchopárně podávaných informací nudná a spíše ho můžou odradit od plnění hesla „Sloužím!“. Tento mladý člověk se potřebuje trochu vyřádit a zažít si program stavěný pro svoji věkovou kategorii. Ruku na srdce, ne ve všech oddílech či střediskách je tvořen program pro rádce a starší. Kromě toho, že si kurz a aktivity na něm užijí, je tu jedinečná možnost získat představu, jak danou aktivitu aplikovat u sebe v oddíle. Zopakovat aktivitu, kterou jsem někdy sám zažil, je snazší než ji připravit jen podle načtených informací. Dobrý kurz předá aktivity vhodné jak pro věkovou kategorii holek a kluků v oddílech, tak nápady a rituály, které pro ně lze patřičně upravit.

Kvalitní kurz také zajistí vytvoření kontaktů na lidi z ostatních oddílů. Je tak možné snáze získat informace, kam vyrazit na výpravu nebo na tábor. Komunikace mezi jednotlivými účastníky poskytuje možnost udělat si představu o tom, co se doma v oddíle dělá špatně nebo dobře.

Pro vůdce oddílu je důležitým faktorem i komunikace a spolupráce kurzu s oddílem. Řídíme se všichni společnou myšlenkou a principy. Přesto každý oddíl je vlastní živoucí organismus, který má svá specifika. Z tohoto hlediska je spolupráce důležitá. Naučené znalosti a zkušenosti je poté lehčí aplikovat do vlastního oddílu.

Na závěr vše ještě shrnu. Očekávám, že kurz dotyčného „nakopne“ do další práce, přinese mu inspiraci pro další fungování v oddíle. Kurz by mu měl také ukázat, že skauting je větší svět, než jaký do té doby viděl. A strašně rád budu, až za mnou někdo po absolvování kurzů přijde a řekne: „Bobře, můžu vyzkoušet v oddíle tuhle aktivitu?“

Kvalitní kurz není jen o předávání kompetencí

PETR BERÁNEK – VLK Vůdce vlčácké smečky v Mor. Budějovicích a instruktor ELŠ.

„Chci se tě zeptat, jaké je kurz...?“ Takovou otázku slyšíš od lidí, kteří věnují svůj drahý čas vzdělávání, ale bojí se, aby „nešlápli vedle“. Čekají jednoznačnou odpověď a v tom je pravidelně zklamání. „Co je dobrá vzdělávací?“ patří mezi klíčové otázky i pro mě, vzdělavatele.

V hodnocení kurzu vidím dvě provázané strany. Tu první – viditelnou – lze uchopit například pomocí hodnocení kvality ve skautIS nebo splnění všech kompetencí. Zkrátka to je pověstná špička ledovce, kterou si snadno změříme a ověříme. Pod ní se však nachází procenty nezachytitelní lidé – vzdělavatelé. Právě oni, jako jednotlivci i jako celek, mají největší podíl na tom, zda kurz je dobrý, či nikoli.

Začnu od samotného základu. Jaký má být dobrý vzdělavatel? Existuje jistě mnoho kritérií a hodnot, které by měl takový ideální vzdělavatel splňovat. Občas nám v takové brainstormingové smršti zapadne to nejdůležitější, že dobrý vzdělavatel má mít pokoru a cítit poslání služby. Svým způsobem musí odolávat tomu, aby využíval své postavení na kurzu k prosazování „já“. Mám na mysli povdědomou iluzi o vlastní dokonalosti místo soustavného hledání cesty, jak trefně vystihuje původní význam slova „scout“ (ang. průzkumník). Za poslední roky navíc pozorují, že se zvyšují nároky na pokoru u vzdělavatelů s tím, jak v lecčems roste znalostní a zkušenostní úroveň účastníků kurzů.

O kurzu vypovídá také složení instruktorského týmu a vzájemné mezilidské vazby. Dobrý tým má být pestrý, co se týče skautských, osobních a profesních zkušeností. Je smutné, když vidíte, že oblast vedení oddílu má na starosti lektor, byť s formální kvalifikací, s pouhou dvouletou praxí. Nebudí ve mně důvěru ani tým složený z lidí z jednoho místa a už vůbec, když slyším, že oni ke vzdělávání přistupují nejlépe ze všech. Myslím si, že o kvalitní úrovni často svědčí také generační pestrost. Z druhé strany může dobrou akci připravit i věkově „blízký“ kolektiv, což se často stává při vzniku nových kurzů.

Bohatstvím kurzů jsou samotní lidé, kteří je vytvářejí. Při hodnocení tedy nezkoumejme pouze předávání kompetencí nebo úspěšnost v hodnocení kvality, ale dívejme se na lidi, kteří za akcí stojí – jak umí oslovit srdce a duši účastníka.

Kvalitní kurz dobře naplňuje své poslání

MICHAL PEROUTKA – PÉRÁK Koordinátor skautského vzdělávání.

Když si představím kvalitní vzdělávací kurz, jako první mě napadne, že musí především dobře naplňovat své poslání, totiž být průvodcem a pomocníkem účastníků v cestě za dalším vzděláváním, všestranným osobním rozvojem. Má přispívat k jejich rozvoji, a tím i k rozvoji jejich oddílů/středisek atd. a i obecně skautingu jako takového. Toto poslání by měl mít kurz vždy na zřeteli a hlídat si, aby v jeho programu neúčelně nepřevažoval zážitek nad vzděláváním, forma nad obsahem apod.

Aby toho byl schopen, musí mít vizi, jasně vytyčenou cestu, jak dosáhnout jejího naplnění, a nástroje, díky kterým může zhodnotit, jak se mu to daří, a které mu pomohou zvládnout i situaci, když nejde vše podle plánu.

Nutný základ kvalitního kurzu tvoří schopní a zkušení instruktoři, kteří pracují se zápallem, ale také s pokorou, dokážou vhodným a inspirujícím způsobem předávat své znalosti, dovednosti a zkušenosti a vytvářet přátelské, motivující a bezpečné prostředí pro učení se navzájem. To znamená, že se starají o bezpečí, pohodu, individuální potřeby a komplexní rozvoj nejen svých účastníků, ale i sebe samých.

Důležitou složkou alchymie kvalitního kurzu je i specifická osobitost a vlastní identita, okolo které může vyrůst kurzovní společenství. To se však nemá uzavírat před okolním světem, ale vést instruktory ke spolupráci s ostatními vzdělavateli a účastníky k tomu, aby svou práci vraceli skautingu. Zároveň se toto společenství snaží o maximální využití potenciálu, který daný typ skautské vzdělávací akce má.

V neposlední řadě dobrý kurz zodpovědně hospodaří se všemi svěřenými prostředky a svědomitě a včas plní závazky, které má vůči účastníkům, pořadatelům, ústředí a vůbec celému skautskému hnutí.

Jak že si tedy představuji kvalitní vzdělávací kurz? Pokud bych to měl celé shrnout a říci jinými slovy, tak je to takový kurz, který dá svým účastníkům, činovníkům naší organizace to, co potřebují, způsobem, jakým to potřebují, a k tomu něco ze sebe, co dělá kurz něčím víc než jen „časoprostorem“ plným dobře připravených a odvedených programů. Otevře účastníkům oči, ukáže, že to, co dělají, má hluboký smysl, dá se to i jinak a nejsou na to (a v tom) sami. Pokud s tímto pocitem účastník odjíždí domů, byl na opravdu kvalitním vzdělávacím kurzu. ☒

Má návštěvní den na táboře své místo?

JANA PAVELKOVÁ – ŠTÍSTKO

Vůdkyně břeclavského dívčího oddílu V Trávě.

HANA ŽAMPACHOVÁ – KŘO

Vůdkyně VK Oslí můstek.

ANO

Návštěvní den je pro náš oddíl vyvrcholením tábora. Již několik let jej koncipujeme tak, že rodiče zveme na závěrečný táborový oheň. Přijedou v pátek odpoledne a v sobotu dopoledne odjedou i s dětmi domů.

Největší výhodou spatřujeme v tom, že rodiče mají možnost poznat tábor na vlastní kůži. Zjistí, jak to u nás vypadá, a poznají nejen prostředí, ale i celkovou atmosféru tábora. Co na rodiče čeká? Sejdou do tábora po pašerácké stezce, přivítají se s dětmi a postaví si stany. Děti mohou rodičům ukázat, co vše vytvořily, popovídat, co dělaly a seznámit je s táborovými zvyklostmi. Abychom prolomili ledy mezi hromadou rodičů, dětí a vedoucích, hrajeme před večerí společnou hru. Zlatý hřeb večera je pak táborový oheň, který se umí protáhnout do brzkých ranních hodin i za účasti rodičů. Ráno zbývá už jen budíček, snídaně, nástup, volitelný program a odvoz dětí domů.

Nepochybně plus je to, že rodiče získají větší pochopení pro naši činnost, moc se nezlobí, když dojdou děti špinavé a nekrouťí tolik hlavou nad spaním v lese. Mezi pozitivy je i taková drobnost, že téměř nemusíme řešit balení věcí dětí (zejména těch menších).

Prostředí na táboře dovede většinu rodičů k tomu, aby nám sdělili menší či větší zpětnou vazbu na naši činnost. Bývá často pozitivní a pohladí na duši. Občas přichází i s novými nápady. Za těch pár let jsme s některými rodiči navázali přátelské vztahy, a dokonce získali i nováčka do oddílu z řad rodičů.

Obrovský přínos vidíme i v tom, že se prohlubuje vzájemná důvěra mezi námi a rodiče jsou ochotnější nám v případě potřeby pomoci a také svěřit důležité informace o svých dětech. Mimo výše uvedené jsme zjistili i to, že spolupráce s rodiči je fajn, a proto s nimi např. sjíždíme řeku na konci školního roku nebo na podzim vyrábíme a pouštíme draky.

NE

Odjely vám děti v polovině tábora, protože rodiče přijeli na návštěvu? Práce s rodiči v oddíle je individuální záležitost, nicméně z mého pohledu má návštěvní den tato úskalí:

Na táboře jsme zavřeni ve stále stejné společnosti, se stejnými lidmi a někdy s poměrně náročným programem. Kvasí v nás i ostatních únava, emoce či ne/naplnění našich potřeb. Jakákoli návštěva (nejen rodiče) může velmi citelně ovlivnit skupinovou dynamiku. Zrádné je zejména to, že návštěva je zde jen omezenou krátkou dobu a není včleněna do běžného chodu tábora. Vychyluje ustavenou rovnováhu.

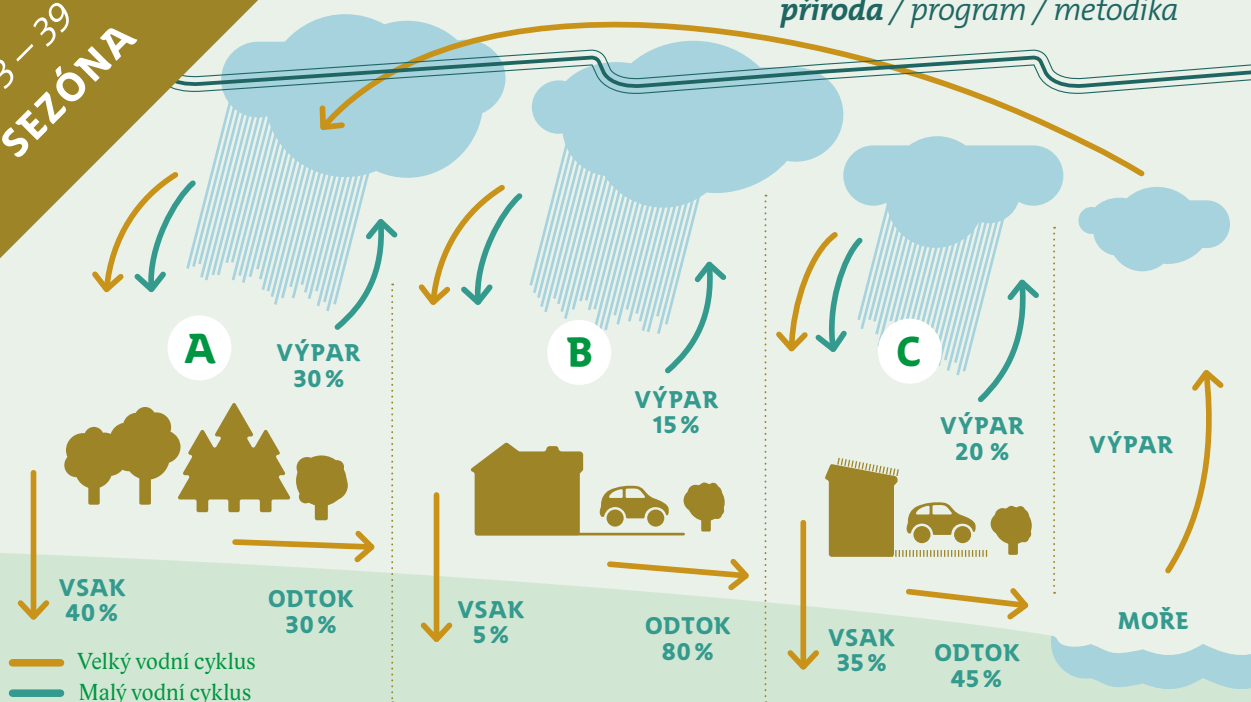
U mladších členů může být velkým faktorem stesk po rodičích, od nichž nejsou zvyklé být dlouho pryč. V rámci skupiny by si s tím za běžného chodu poradili, pokud by neměli rodiče přímo před očima.

U starších mohou být rodiče nástrojem vymezení se proti vedení. Měli jsme na táboře skautku, která měla pocit, že jí nerozumíme, a tak nám ukázala, že ona si může svůj odjezd prosadit a vymezit se vůči nám. Využila k tomu návštěvy.

Skauti a skautky možná neocení, že je přijela zkontrolovat maminka, přestože jí rádi vidí, může jim nabourat jejich status ve skupině, pokud jim přerovnává ponožky.

Návštěvami si můžeme také připravit zapeklitou situaci, pokud nedorazí všem. Rozumím tomu, že z objektivních důvodů prostě není možné přijet. Co to udělá s dítětem, když vidí všude kolem rodiče ostatních? To je otázka, kterou bychom měli mít na paměti, až se budeme ohledně návštěv rozhodovat.

Měli bychom také zvažovat čas a energii, kterou budeme muset do přípravy návštěv vložit ze strany vedoucích. Příprava před návštěvou, věnování se návštěvě a zaběhnutí tábora do zpět původního rytmu. Tábor nám dává možnost naplňovat naše výchovné cíle a působit na děti jinak než během roku. Naše působení je dlouhodobé, promysleme, jak naše výchovné cíle ovlivní návštěva. Může je podpořit, může je mařit. ☒

A Přírodní nenarušená krajina funguje jako houba, zadržuje a zpomaluje odtok, vysoký podíl vody zůstává v rámci malého cyklu.

B V urbanizovaném prostředí, kde je většina dešťové vody rychle odváděna, se vysoký podíl odtoku podílí na povodních.

C I ve městech je možné vodní cyklus co nejvíce přiblížit tomu přírodnímu např. díky zeleným střechám nebo parkovištím.

Základní rozdíl mezi přírodním a městským prostředím je v poměru výparu a vsaku vůči odtoku, který je vyšší v přírodním prostředí (A), naopak je tomu v městském prostředí (B). Obecně snahou vodního hospodaření by mělo být snižování a zpomalování odtoku, a to platí jak pro volnou krajinu, tak osídlená území, tedy zvyšování podílu vody v malém vodním cyklu (tyrkysově) oproti velkému (okrově). U části (C) můžeme vidět, jak se pomocí vhodných opatření daří zvýšit odpar a vsak na úkor odtoku.

O vodě, jak koluje ve městě i v přírodě

Jak toto téma dostat do naší oddílové praxe?

ANNA ŠLECHTOVÁ – PÍRKO

Vzděláním botanička, hlava ekodboru a koordinátorka cyklu Příhody pražské přírody v SI.

Voda v krajině potažmo i ve městě je zdrojem života, který je třeba chránit. Porozumění koloběhu vody a jejímu vlivu na životní prostředí je tématem, které bychom v našem oddílovém životě neměli opomíjet. Tento článek vám přináší potřebné informace a aktivity pro oddíl.

Možná jste se dětskému nápadu pouсмáli podobně jako Včelka – jak by se povodňová voda asi dala skladovat? Jenže proč se na jedné straně snažíme, aby voda z krajiny a měst co nejrychleji odtékala a pak se nám jí v suchých měsících nedostává?

Přišel prudký liják, po táborové louce se valí voda, vedoucí krumpáči kopou odvodňovací kanálky, světlušky si ráchají holínky v nově vzniklých stružkách.

„Včelko!“ zvolá jedna z nich. „A proč si tu vodu nemůžeme schovat, až bude zase sucho?“ Všichni si z ložského tábora pamatují to sucho, při kterém vyschl táborový potok a nebylo se kde cachtat. „Co?“ pouсмěje se Včelka a kope dál.

Abychom lépe porozuměli tomu, co se kolem nás s vodou děje, podívejme se na obrázek na této stránce. →

Voda v krajině

Obecně je vodní režim v krajině narušován:

- napřimováním toků
- zastavováním půdy (stavby, parkoviště)
- úbytkem mokřadů a odvodňováním
- nevhodným hospodařením

Jak se tématu věnovat v oddíle? Základem je chodit ven a sledovat prostředí okolo nás. Někdy může být zajímavé podívat se na historické mapy území, kam se chystáme na výpravu, a porovnat původní koryto toku a jeho současný tvar. Pokud narazíte na drn mechu, vyzkoušejte, kolik zadrží vody – výborné na pokusy jsou sivozelené polštáře bělomechu. Zastavte se u studánky. Kde se v ní bere voda? Porovnejte, jak dlouho vydrží voda v loužích na různém povrchu, proč? Zatímco se světlouškami si spíše budete hrát s polštáři mechu, na schůzku roverského kmene můžete pozvat např. iniciátora vydařené revitalizace ve vašem okolí a diskutovat více do hloubky, v čem spočívá její význam.

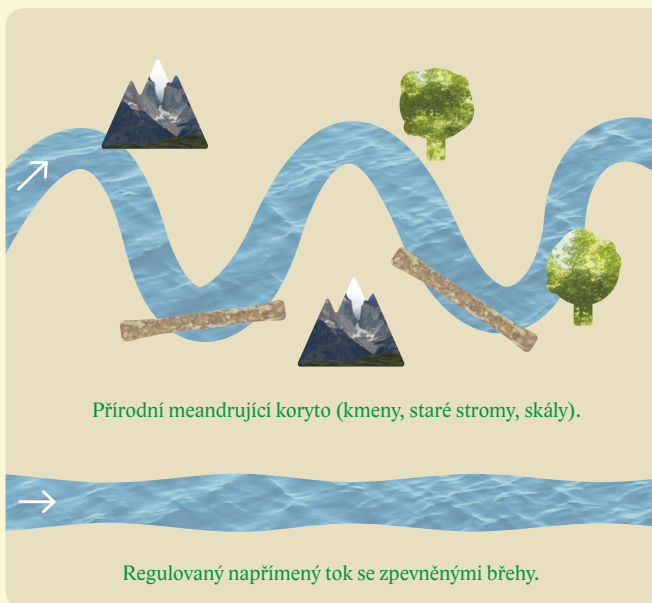
Zahrajte si hru **Meandry a povodně**, která krásně ilustruje, jak meandrující koryto ovlivní průběh povodňové vlny a vede k uvědomění významu přirozených říčních koryt. Hra se hodí pro všechny věkové kategorie. Lišit se bude hloubka navazující diskuse.

Na zemi vyznačte 2 říční koryta dlouhá cca 30 m. Děti rozdělíme na 2 týmy (minimálně po 4 členech), pokud je dětí víc (10+), některé mohou dělat překážky v meandrujícím toku (spadlé kmeny, skály apod.).

Každý tým představuje velkou vodu. Každá prochází jiným korytem. Přírodní koryto je zastoupeno meandrující řekou, zákruty, ukládáním materiálu. Napřimená řeka se vyznačuje korytem, které je technicky upravené, neklade vodě odpor a nezdržuje ji. Týmy se seskupí na začátcích obou koryt a ve stejný okamžik vyrazí na cestu svými řekami. Celou dobu se musí držet (jakkoliv) a nerozpojit se. Účelem je proběhnout řeku co nejrychleji. Hru můžete zopakovat, aby si každý tým vyzkoušel obě situace.

Rozhodně by měla následovat alespoň krátká reflexe, hra je vlastně evokací k tématu, zde je pár námětů do diskuse:

- Jaké je to být povodňovou vlnou? Jaký byl rozdíl mezi meandrujícím a přímým korytem?
- Nadělá povodňová vlna víc škody v přirozených, nebo lidmi upravených korytech? **♣** Upravená koryta jsou konstruována tak, aby rychle odváděla vodu z krajiny.

Přírodní meandrující koryto (kmeny, staré stromy, skály).

Regulovaný napřimovaný tok se zpevněnými břehy.

Pokud prší na větším území, po soutoku několika řek se zvyšuje pravděpodobnost, že se jejich povodňové vlny sejdou najednou a tím se zvýší ničivá síla povodně. V přirozených tocích voda teče pomaleji, povodňová vlna roste pomaleji a nemá takovou sílu, povodňové vlny z kratších a delších řek se při soutoku tak často nesetkají.

- Proč vadí, když je povodňová vlna rychlá? **♣** Protože je menší čas se na ni připravit (evakuovat lidi a majetek, postavit hráze z pytlů s pískem apod.) a přijde naráz s větší silou.
- K čemu jsou dobrá narovnaná říční koryta? **♣** Prvotním účelem narovnání říčních koryt bylo usnadnění lodní dopravy. V poslední době je spíše důležitá ochrana před záplavami – hodně lidí věří, že město se před povodní ochrání nejlépe pomocí drahých betonových hrází. Částečně to platí (ale ne vždy – občas se objeví povodeň, která se chová jinak, než bylo vypočítáno na základě statistik), ale má to řadu negativních vedlejších jevů způsobených zrychlením povodňové vlny. Dá se říci, že je to trochu sobecké řešení – tím, že svou obec ochráníte vyrovnáním koryta a zdmi okolo, zhoršíte situaci obcím po proudu pod vámi – povodeň na ně udeří rychleji a silněji.
- Napadá vás, jaké další důsledky má rychlý odtok vody z krajiny? **♣** V krajině chybí zásoba podzemní vody. V suchších obdobích po povodních klesá voda ve studních, což způsobuje problémy se zásobováním lidí vodou v zemědělství i v přírodě (usychají stromy, mění se druhová skladba, mizí vzácné druhy).

Odkazy k dalšímu čtení, popř. hraní:

minihry.koaliceproreky.cz – minihry koalice pro řeky, zajímavé hříčky ilustrující různé jevy týkající se vody

youtu.be/SodLs5LwQNQ – videozáznam přednášky Petra a Evy Klápšových o vodě ve městě z přednáškového cyklu Příhody pražské přírody, konané ve Skautském institutu

Voda ve městě

Ve městě má zadržovaná voda velký význam pro tvorbu vhodného mikroklimatu. Relativní vlhkost ve městech bývá nízká, naopak teploty vyšší než v okolí mimo ně. To je zejména způsobeno:

- rychlým odtokem dešťové vody (často rovnou do kanálu)
- malým odparem (není odkud by se voda vypařovala, velká většina jí rychle odtéká)

Jak se dá zpomalit odtok, zvýšit však, a tím i odpar?

- výsadba stromů
- ozeleněné střechy
- přírodní vodní prvky (jezírka, mokřiny)
- propustné povrchy (např. parkoviště se zatravnovacími dlaždicemi)

Jak si tyto mechanismy představit? Opět stačí chodit venku s otevřenými očima. Zkuste dětem na náměstí říct, ať si za horkého letního dne najdou místo, kde je jim příjemně. Nejspíš většina z nich skončí u kašny nebo pod stromy, proč? Je tam chládek. Proč? K ochlazení dochází díky vypařování vody. Můžete teploměrem změřit rozdíl teplot ve stínu pod přístřeškem u zastávky a ve stínu stromu.

Výborně k otevření tématu pro skauty, případně rovery, poslouží aktivita **Koloběh vody ve městě**. Jedná se o pohybovou simulační hru, která ilustruje koloběh vody v různých městských prostředích. Účastníci ve hře vystupují v roli molekuly vody. Všichni začínají v mraku a přes různá města a prostředí se dostávají do moře a zpět. Jejich pohyb je řízen hody kostkou. Pravděpodobnosti vypaření, vsaku, odtoku odpovídají realitě. Po hře následuje diskuse, ve které by si

účastníci měli uvědomit, jak se liší rychlost odtoku v různém prostředí a z toho vyplývající důsledky. Nedílnou součástí aktivity je i hledání odpovědi na otázku, čím zlepšit vodní cyklus v blízkosti domova.

Všechny materiály ke hře naleznete na stránkách: skautskyinstitut.cz/prihody-prazske-prirody

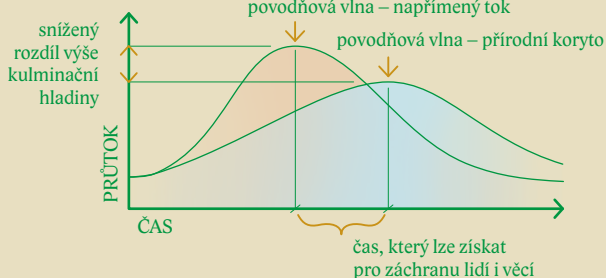
Praktický nápadník

Možná vás řada věcí napadla již v průběhu čtení článků, ale na závěr se hodí přiložit pár námětů, co pro zlepšení vodního cyklu můžeme udělat s oddílem, třeba v rámci blížící se kampaně Skautský dobrý skutek...

1. Nejsnazší může být nějaká pozitivní **změna v okolí klubovny**. Zkuste vytipovat místa, kde by byla vhodná výsadba zeleně – samozřejmě je vždy třeba zjistit vlastnické vztahy a dohodnout se se všemi, kterých se to týká.
2. Větší možnosti máte **při přestavbě klubovny/základny**. Zkuste již ve fázi návrhu zvažovat dopady na vodní cyklus. Pomoci vám mohou následující otázky: Jak nakládat s dešťovou vodou – nedala by se využít na zalévání, případně splachování – jak nejlépe vsakovat na pozemku? Nešlo by udělat ozeleněnou střechu (mají ji třeba nad sálem Kaprálova mlýna)? Budete zpevňovat povrchy? Zvolte řešení, které umožní vsakování. Plánování přestavby se týká hlavně vedení střediska či oddílů, případně roverů, rozhodně ale má cenu vysvětlovat, proč jste se k některým řešením uchýlili. Příklady jsou důležité, na založení zelené střechy se klidně může podílet celý oddíl.
3. Další možností je **zapojit se do rozhodování na úrovni obce**. Nemusí se jednat jen o přímé zapojení formou práce v zastupitelstvu nebo účasti v pracovních skupinách. Co třeba s dětmi vytvořit výstavu o vodě nebo zrealizovat hru Koloběh vody na obecním dětském dni či jiné akci?

Výzva na závěr

Místo závěru máme pro vás jednoduchou výzvu. Zkuste celý následující týden, ať už půjdete kamkoli, sledovat okolí pohledem dešťové vody. Jaká bude její cesta? Kolik vody skončí v rámci malého a velkého cyklu (viz obrázek 1)? ☒

Meandrující koryto povodňovou vlnu opožďuje (tím doběhne později), pro lidi to znamená více času na evakuaci a je menší (skupinka doběhne rozvolněná), dojde k menším škodám.

Mít vše v richtíku

Jaké náležitosti musí váš tábor splnit?

Tábory jsou pro většinu oddílů největší skautskou akcí v roce. Pokud porovnáte čas, po který na děti působíte během roku a na táboře, zjistíte, že jsou to časy velmi podobné. Abyste prostor, kdy děti můžete ovlivnit, maximálně využili, vyplatí se na tábor připravit dobře nejen po stránce programové, ale i organizační.

Jarní příprava – povolení a hlášení

Situace se zařizováním tábora se liší podle toho, kolik máme na táboře dětí. Pokud máme na táboře méně než 30 dětí do 15 let, máme situaci jednodušší (jedná se o tzv. „jinou podobnou akci“ – více dále). V případě 30 a více dětí do 15 let na dobu delší jak 5 dnů (podle zákona je to tzv. „zotavovací akce“) musíme splnit podmínky, které nám ukládá zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce.

Výše uvedené a další související předpisy požadují, abyste měli na tábor vyřízeno **několik povolení**:

- povolení majitele tábořiště (např. nájemní smlouva)
- schválení tábora pořadatelem – hlášení tábora (vaše středisko)
- povolení orgánu ochrany přírody (v případě táboření v nebo u chráněného území)
- povolení k vjezdu na lesní pozemky (pokud je třeba)

Výše zmíněné dokumenty nebo jejich kopie je třeba mít na táboře s sebou.

Kromě výše uvedených případů, kdy o něco žádáte, musíte rozeslat řadu ohlášení (skutečně pouze ohlašujete a nežádáte). Jedná se o **ohlášení obecnímu úřadu**, pod který pozemek tábora katastrálně spadá, a **orgánu správy lesů**, který spravuje okolní lesy. Dále se tábor ohlašuje **krajské hygienické stanici** jen v případě „zotavovací akce“ – ohlašuje se termín a místo konání, počet dětí, způsob zajištění stravování účastníků, způsob zabezpečení pitnou vodou doloženou rozbořem, který není starší tří měsíců, pokud není tábor zásobován z veřejného zdroje pitné vody. Pokud bude docházet k odběru povrchové vody z toku či nádrže za pomoci technického zařízení (např. čerpadla), musíte tábor ohlásit také vodoprávnímu orgánu (na odboru živ. prostředí místně příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností).

JAN NOVÁK – HONZA

Předal středisko, působí v týmu VLK Oikos a jako asistent organizačního zpravodaje na ústředí.

V souvislosti s postupným rozšiřováním tzv. záplavových zón u povodí vodních toků doporučujeme, aby si tábory, kterých by se umístění na některé z těchto zón mohlo týkat, tuto skutečnost dopředu ověřily (viz mapa: bit.ly/zaplava). Dle vodního zákona se v záplavových zónách v tuto chvíli tábory běžně konat nemohou.

Kromě povolení od úřadů si musíte zajistit také **dokumenty od dětí**, resp. jejich rodičů. Od všech účastníků **do 18 let** musíte mít **závazné přihlášky**.

Je vhodné je rozdat dva až tři měsíce před táborem. Musí obsahovat:

- údaje o táboře (místo, termín, cena)
- údaje o pořadateli (oddíl, středisko)
- údaje o dítěti k vyplnění (jméno, adresa, rodné číslo, zdravotní informace)
- údaje o rodičích k vyplnění (jméno, kontakt)
- souhlas rodičů s účastí

Je vhodné rovněž přidat informaci o storno poplatcích a pro nečleny organizace rovněž souhlas s pořizováním a užitím fotografií (vzory přihlášek pro skauty i neskauty jsou dostupné na: krizovatka.skaut.cz/oddil/akce/tabory).

K přihlášce je vhodné rovnou přiložit **další dokumenty**, které musí rodiče dítěte odevzdat při odjezdu na tábor. Jedná se o tzv. **potvrzení o bezinfekčnosti, posudek o zdravotní způsobilosti dítěte** od lékaře (má platnost 1 rok) a velmi doporučujeme alespoň od jednoho rodiče **souhlas s poskytováním informací o zdravotním stavu dítěte**.

Bezprostřední příprava

Jedná se zejména o sestavení **rozpočtu** a podání **hlášenky**. Rozpočet tábora připravuje hospodář ve spolupráci s vůdcem, který jej pak předkládá střediskové radě ke schválení.

Rozpočet i další údaje se zapíší do tzv. hlášenky tábora ve SkautlSu (nejpozději do 31. 5.).

Pro pořádání tábora je nezbytné zajistit dokumentaci. Ta spočívá v doložení (na místě) **příslušných kvalifikací** vedení tábora. Vůdce tábora musí mít vůdcovskou zkoušku, jeho zástupce musí být plnoletý a mít alespoň čekatelskou zkoušku. Táborový zdravotník musí být plnoletý a dále mít příslušné vzdělání nebo platné oprávnění dle zákona 258/2000 Sb.

a směrnice k zabezpečení zotavovacích akcí. Hospodář musí být starší 15 let a mít zkušenost s vedením pokladny akce.

Je nutné, aby všichni **vedoucí** na táboře měli další potřebné **dokumenty**. Zejména posudek o zdravotní způsobilosti pro práci s dětmi od lékaře (nově platnost 2 roky). Tento posudek nemusejí mít pedagogičti a zdravotničti pracovníci. Potravinářský průkaz mají mít všechny osoby starší 15 let podílející se na přípravě stravy.

Pořadatel tábora je povinen vést seznam účastníků. Jelikož zákon bližší podmínky neuvádí, měl by stačit souhrn přihlášek, které jsou dle směrnice k táborům povinnými dokumenty.

Na zdravotnické zabezpečení tábora klade zákon zvláštní nároky. Pořadatel tábora má zdravotníkovi předat, tedy zajistit lékárnou. Doporučujeme, aby si ji zdravotník ještě před odjezdem řádně zkontroloval – zejména expirace léků a množství a jakost materiálu. Vybavení lékárny má být minimálně dle přílohy č. 4 vyhlášky 106/2001 Sb. (najdeš to tady: bit.ly/le-karnaSeleska), doporučujeme však rozšířit dle uvážení, např. o typy na vybavení lékárníček dle lesní školy Selešky (bit.ly/fbSeleska).

Podle zákona se v den odjezdu na tábor zdravotník **účastní výběru dokumentů** od všech účastníků do 15 let, tedy tzv. potvrzení o bezinfekčnosti, posudků o zdravotní způsobilosti dítěte, obvykle dále vybírá kartičky pojišťovny (nebo kopie) a kopie očkovacího průkazu (nejsou-li potvrzena na posudku o zdravotní způsobilosti). V praxi se často uplatňuje, že zdravotník sám tyto dokumenty vybírá a následně je předá vůdci tábora nebo je dále sám zpracovává. Zdravotník má být přítomen také u výběru posudků o zdravotní způsobilosti pro práci s dětmi od vedoucích (nad 15 let). Zdravotník se má podílet na sestavování jídelníčku a má být dosažitelný 24 hodin denně.

V rámci hygienických požadavků je třeba **zajistit množství technického a hygienického zabezpečení**, které dále rozvádí vyhláška 106/2001 Sb., a směrnice k táborům v kapitole 4 – zejména množství výtokových kohoutů a sprchových růžic dle počtu dětí, označení pracovních ploch pro práci s tepelně opracovanými a neopracovanými pokrmy, požadavky na ošetřovnu a izolaci a další požadavky.

Po táboře

Zdravotník je povinen udělat výpisy z posudků zdravotní způsobilosti dětí i vedoucích a pořadatel tábora je povinen dle zákona tyto posudky rodičům, resp. vedoucím, vrátit. Ve výpisu zdravotník uvede závěr posudku a který poskytovatel zdravotních služeb posudek vydal. V praxi si zdravotník udělá tabulku jmen dětí a vedoucích, do které kvůli identifikaci doplní rodná čísla, do kolonky vedle jména uvede stanovisko lékaře (obvykle „je zdravotně způsobilý“ nebo „je zdravotně způsobilý s omezením“ + uvede stručně omezení) a do poslední kolonky lékaře, případně zařízení, který/á posudek vydal/a.

Po skončení tábora, **nejpozději však do 15. 11.**, vyplní vedení tábora ve skautu/Su skutečné náklady a počty dětí a osob. Prvotní doklady táborového účetnictví mají být archivovány a jelikož brzy dochází k jejich znehodnocení (vybělení), doporučujeme je co nejdříve oskenovat/ofotit.

Táborové dokumenty (zdravotní deník, výpisy z posudků o zdravotní způsobilosti, prohlášení o bezinfekčnosti a seznam účastníků) musí pořadatel tábora **archivovat** po dobu 6 měsíců.

Výše uvedené podmínky platí pro zotavovací akce. Pokud tvůj tábor zotavovací akcí není a je tzv. „jinou podobnou akcí“, platí pro něj vše výše uvedené vyjma povinnosti ohlašovat tábor krajské hygienické stanici a splnění hygienických požadavků určených pouze pro zotavovací akce (viz předchozí odstavec).

Pokud pořádáš tábor poprvé nebo si s výše uvedenými povinnostmi nevíš rady, požádej o pomoc vedoucího svého střediska. V případě dalších dotazů piš na registrace@skaut.cz. Nechť Tě výše uvedené povinnosti neodradí a tábor se Ti vydaří. ☒

Doporučená literatura

- Směrnice k táborům (dostupná na Křižovatce ve Spisovně)
- krizovatka.skaut.cz/oddil/akce/tabory (vše potřebné přímo na Křižovatce)
- tabory.ymca.cz (další zdroj informací včetně vzorů dokumentů)

Středisko není jen středisková kasa

aneb o tom, že středisko jsou především lidé, kteří ho tvoří

ALEŠ SLEZÁK – BOHOUŠ

Třetí volební období ve vedení střediska Svatopluk Břeclav. Snaží se být tam, kde je to potřeba.

Cestou z vlaku klábosím s vůdcem našeho chlapeckého oddílu, témat je jako vždy hodně a společná cesta krátká. Než se rozejdeme ke svým domovům, stihne mi ještě pochválit to, že je nálada na středisku dobrá a že se více věnujeme výchovným tématům a samotným lidem našeho střediska.

Rozloučíme se a já nad tou jeho nečekanou pochvalou přemýšlím ještě i teď večer, když už rodina spokojeně spí. Nemůžu si pomoci, ale nepřipadá mi, že bychom toho z hlediska personalistiky dělali na středisku dost, což koneckonců vyplývá i z nedávno dokončeného hodnocení kvality střediska. Já osobně dělám prostě jen to, že když se s někým ze „svých“ skautek a skautů potkám, snažím se takové chvíle využít, popovídat si, jak jde skautský i neskautský život, a sdělit i něco málo ze střediskového dění. Snažím se měnit podobu střediskových rad. Doposud dominantní témata hospodářská byla doplněna o výchovnou část a o diskuze nad tím, jak se prioritní témata Strategie dotýkají našeho střediska. Tyto změny jsou členy rady kladně přijímány, a i když je tato praxe ještě nová, vidím už teď, že diskuze jsou živější a nálada méně formální a uvolněnější. Další radu chci svolat někde jinam než tradičně do klubovny, nabízí se čajovna, zahrada mého domu anebo, proč ne, u nás na jihu tak oblíbený vinný sklep. Jeden z členů měl kulaté narozeniny, tak to bude chtít dort. Vidím, třeba se nám takto nastavený trend osvědčí a rady se v budoucnu stanou i místem, kde si budeme prostě jen povídat o tom, co nás aktuálně trápí, anebo co nás naopak motivuje.

Mezilidské vztahy v rámci střediska chci také kultivovat mimo prostředí střediskových rad. Spolu s mým zástupcem jsme si vzali k srdci doporučení z hodnocení kvality a chystáme se uspořádat akci jen pro členy střediska. Pozdní májový termín je dohodnutý, teď nás čeká výběr formátu akce, nabízí se oblíbený a jinde vyzkoušený bowling, laser game, wellness, lanové centrum, úniková nebo šířovací hra, ale přiznám se, že spíš vyhlížím originální nápad, ideálně tak dobrý, že by dal vzniknout nové střediskové tradici.

Akce pro členy je určitě dobrá, ale práce s dospělými vyžaduje také individuální přístup. Tady doporučuji třeba Příručku pro vedoucí středisek (k dispozici na skautské Křižovatce). Část desátá, Skautská personalistika, připomene čtenáři schéma „Cyklus dobrovolníka“ popisující jednotlivé fáze práce s dobrovolníky a dále v textu rozvádí tipy, na které

je třeba se v jednotlivých fázích výkonu práce činovníka soustředít. Jak se v Příručce dočtete, začínajícímu činovníkovi pomůže vhodně zvolený vzdělávací kurz, končícímu pak osobní zpětná vazba, ocenění a v ideálním případě dobrá nabídka další spolupráce.

S tím vším u nás na středisku teprve začínáme, ale už teď slýchávám, že je u nás ve středisku v poslední době tak nějak lépe. Členská základna roste, členové oddílů se mezi sebou znají, oddíly spolupracují, roving kvete. Nevnímám, že bychom aktuálně řešili nějaké zásadní spory. Zdá se, že i to málo, čím jsme začali, už nese své ovoce. Já sám cítím, že se mohu na své členy obrátit s prosbou o pomoc bez toho, abych měl obavy z nějakého bezdůvodného odmítnutí, dokonce mi sem tam někdo nabídne pomocnou ruku, aniž bych o ni sám žádal, což je věc nevidaná. V takovém prostředí se pak i mně osobně mnohem lépe hledá motivace ve chvílích, kdy se času a sil nedostává.

Středisková kasa je jistě silný nástroj pro dosahování cílů střediska. Neméně stejnou silu ale mají ti, kteří středisko tvoří. I těm je třeba se věnovat. ☒

foto: Lucie Horáková – Basa

Sportovní hry v přírodě

Jaro a léto jsou skvělou příležitostí vyzkoušet venku něco nového. Přinášíme náměty na několik netradičních sportů, kterými lze rozšířit naši radost z přírody

JANKA MAŇÁKOVÁ

Lékárnice a trenérka s nadšením pro hory a přírodu.

Discgolf

Discgolf je hra s létajícími talíři odvozená od klasického golfu. Disk se hází z určeného místa na jamku, kterou může tvořit pařez, kůl či strom. Výhodou je, že se dá hrát kdekoli v přírodě, a co víc, čím rozmanitější terén (a tedy zajímavější umístění jamek), tím lépe.

Lesní golf

Lesní golf je další hra inspirovaná golfem. Cílem je dostat tenisový míček pomocí dřevěné hole co nejmenším počtem úderů do jamky. Větší část hřiště musí být umístěna v lese, rozmanitosti terénu se však meze nekladou. Předností obou golfových her je, že umožňují zakoušet zajímavá pravidla golfu, aniž by bylo nutné ničit životní prostředí golfovými hřišti.

Brännball

Brännball je pálkovací hra podobná baseballu či softballu. Hraje se na louce s tenisovým míčkem a pálkou vyrobenou z prkénka. Hra je dynamičtější než výše zmiňované sporty a zabaví se u ní i malé děti či méně sportovně zdatní jedinci. Jedno z pravidel totiž říká, že pálkař si nadhazuje sám do té doby, než dobře odpálí, takže si každý přijde na své. Z osobní zkušenosti musím říci, že pro naši malou věkovou kategorii je brännball nejoblíbenějším sportem už několik let.

Fotorally

V této variantě orientačního běhu rozdělíme hráče do skupin. Každá skupina obdrží na startu mapu se zakreslenou linií postupu a sadu fotografií. Na linii jsou zakreslena a očíslována kontrolní místa. Jednotlivé fotografie jsou označené písmeny, např. A, B, C atd. Úkolem družstva je přiřadit správnou fotografii ke správnému místu. Družstva startují v předem určených intervalech. Vítězí to družstvo, které má v cíli nejrychlejší čas a fotografie správně přiřazené k jednotlivým kontrolním bodům.

Sport jako prostředek skautské výchovy – metodika toho, jak nakládat se sportováním ve skautském programu (Káta Šmajzrová, Skouting, 2015)

ROZŠIŘUJEME REDAKČNÍ TÝM

Hledáme několik usměvavých skautů a skautek, kteří by se s námi chtěli podílet na tvorbě časopisu Skauting. Koho láká psát, přemýšlet či kritizovat, vítejte mezi námi!

Stačí se ozvat Twistovi na twist@skaut.cz

#seberealizace #zkušenost
#prostorprotvénápady
#mámenaporadáchspoustujidla
#těšseažpoznášberny #dreamjob

INVISIBLE EXHIBITION IN PRAGUE

NEVIDITELNÁ VÝSTAVA PRAHA

Dobrodružná hodinová prohlídka v naprosté tmě za doprovodu nevidomého průvodce. Skautská sleva!

Vstupné ve všední den i o víkendu za 120 Kč. Akce platí pro každého od světlůšek po protřelé vedoucí. Stačí se na recepci výstavy dostavit s příkladně uvázaným skautským sátkem.

Rezervace místa nutná na:
777 787 064
info@neviditelna.cz
www.neviditelna.cz

Mezinárodní tábory možná trochu jinak

O zkušenostech s pořádáním mezinárodních táborů doma s Karlem Braunfuchsem – Lišákem

**KAREL
BRAUNFUCHS
– LIŠÁK**

Skautem je od roku 1968. Od roku 1994 do loňska byl vedoucím střediska Střela Stěžery.

Jak jste se k pořádání mezinárodních táborů doma s oddílem dostali?

Ta výzva vznikla krátce před ukončením činnosti v roce 1971. Zkrátka jsme chtěli poznat skauting i návštěvu míst, kde být skautem bylo běžnou záležitostí. Možná k tomu přispělo i to, že jsme za hranice tenkrát nemohli. Na první tábor s mezinárodní účastí jsme si museli počkat až do roku 1991.

Z jakých zemí k vám skauti přijíždějí a kolik jich většinou v létě na táboře přivítáte?

Spolupráce začala už v roce 1990 s dánským střediskem z Virum, což je čtvrt v Kodani. Pak přišli na řadu Angličané z Barnstaplu v severním Devonu, Francouzi kousek od Albertvil a minulý rok Poláci. To jsou „stálíci“. Pak tu jsou jednotlivci, bez kterých si nedokážeme tábor představit. Loni bylo na našem táboře 48 cizinců ze čtyř států.

Jak staré děti se tábora účastní? Nemají problém s jazykovou bariérou při komunikaci a při sdílení společných zážitků?

Náš tábor je svým charakterem vhodný pro děti od deseti let, které mají vžitě základy osobní hygieny (umějí se o sebe v tomto směru postarat). Jazykové znalosti jsou úměrné věku a schopnostem. Nicméně bariéry za krátkou dobu mizí a všechny to motivuje k možnostem dozvědět se víc. Mnohé z našich dětí na táboře mluvily cizím jazykem poprvé s někým jiným nežli s učitelem!

Jak vypadá váš běžný táborový den?

Program číslo jedna je postarat se v kolektivu o chod tábora. Sladili jsme dva nejdůležitější časy. Ranní nástup v 8:00 a večerní nástup ve 20:00. To platí i v zahraničí. Ostatní probíhá jako na jiných táborech. Dopoledne se „pracuje“ pro tábor, odpoledne je zábava. Velký prostor se nechává vzájemné komunikaci. Na celotáborovou hru není mnoho prostoru. I když se to nezdá, on o ni ani není zájem. Pokusů bylo mnoho, ale většinou se nedohrála. Zjistili jsme, že větší úspěch měly třeba ukázky národních sportů.

Připravit program pro tak různorodou skupinu dětí jistě není jednoduché, co je klíčem k úspěchu?

Hodně času zabere společná práce kolem chodu tábora. O ten se musí postarat všichni táborníci společně bez dalšího pomocného personálu. Hodně usnadní třeba národní dny každé zahraniční skupiny. Je to ukázka jejich táborového dne včetně přípravy jídla po celý den. Občas program obohatíme návštěvou něčeho zajímavého v okolí. Nechybí ani nějaká ta odpolední hra, kterých mají vedoucí připraveno dostatek.

Přijíždějí se zahraničními skauty i jejich vedoucí? Zapojujete je také do vedení tábora? Jak probíhá vaše spolupráce?

Jsme rádi, pokud přijedou i vedoucí. Po zkušenostech je to i naše podmínka. Snadněji se řeší různá nedorozumění. Na táboře jsou všichni účastníci, nikoliv návštěvou, to znamená, že i oni se účastní všech táborových rad. Pokud mají něco připravené, jsme rádi a společně to realizujeme. Hodinu po příjezdu nikdo nepozná, kdo je odkud. Všichni se převlečou z krojů do pracovního a zapojí se do práce. Kdo neví co – zeptá se.

Co vnímáš jako největší přínos při účasti na mezinárodním táboře pro děti a co pro vedoucí?

Na začátku všeho, co děláme, byla touha ukázat našim dětem, že skauti nejsou jen ve Stěžerách nebo v České republice. Seznámit je s těmi, kdo mají stejný zájem a berou je jako sobě rovné. Chceme, aby se učily cizí jazyk nejen pro dobrou známku ve škole, ale pro jeho praktické využití. V neposlední řadě nás těší, když ztrácejí ostych k někomu, kdo nemluví česky. No a my vedoucí máme radost, že to všechno funguje. ☉

Rozhovor připravila Anička.

Pokud vás téma zaujalo, můžete si přečíst rozsáhlejší článek o zkušenostech z Lišákova střediska *Mezinárodní tábory možná trochu jinak*, který vyšel na Křižovatce v sekci Mezinárodní. Pokud máte nějaké další otázky či o uspořádání mezinárodního tábora s oddílem uvažujete, nebojte se ozvat přímo Lišákovi.

Kolik rolí znáš, tolikrát jsi člověkem

Larp je fenomén, který je v posledních zhruba dvaceti letech v oblasti aktivní volnočasové zábavy na vzestupu. Nemusí jít ale nutně jen o zábavu. S určitým akcentem může posloužit i jako vzdělávací a seberozvojový nástroj

JINDŘICH MAŠEK – ESTANOR

Larper, designér, houslista a organizátor škol v přírodě se zážitkem.

Larp má mnoho podob. Říká se, že u nás základy této aktivity položil už Jaroslav Foglar dávno před tím, než ta zkratka vůbec vznikla. V zásadě jde především o aktivní hraní rolí (live action role playing) a prožití vyprávěného příběhu. Někdy se larp přirovnává i k improvizáčnímu divadlu bez diváků. Hrát larp je jako číst knihu, s tím rozdílem, že hrdinu díla ztvárníte vy a prožijete si to všechno pěkně na vlastní kůži. Třeba v podzemním bunkru. Nebo v kulisách psychiatrické léčebny. Můžete dramaticky odehrávat srdceryvný příběh starého letce, stejně jako s potem v tváři utíkat před hromadou zombií. Larp má mnoho podob a každá nás může něco naučit.

Hraním k rozvoji schopností

Larp dává hráči možnost prožít si něco, co v normálním životě není běžné. Tím, že na sebe bere roli někoho jiného, vyzkouší si situace, do kterých by se třeba dostat ani nechtěl. Řečeno s Konfuciem: „Pověz mi a zapomenu; ukaž mi a já si vzpomenu; ale nech mne se zúčastnit a já pochopím.“ Lze si vyzkoušet různé životní situace a v nich varianty a dopady vlastního chování. Budeme-li chtít pochopit aspekty života indiánů v rezervacích, může larp posloužit jako prostředek pro zažití autentických situací a vztahů, které prožívají, a může tak obohatit náš pohled na věc.

Sám o sobě je to zážitek. Ve chvíli, kdy se ale prožitá situace reflektuje, je možné se z něj poučit a pochopit, jak a proč se v daných situacích lidé chovají tak či onak. Vyzkoušet si na vlastní kůži tvrdý život legionářů při jejich cestě napříč Sibiří může přinést zajímavé vhledy do tehdejší doby, stejně jako nový náhled na již známá fakta. Zkusit se postavit se do čela politického kabinetu, který má rozhodnout o přijetí Mnichovského diktátu, a vnímat to včetně všech detailů, které se v té chvíli mohly odehrát, může vést k lepšímu pochopení důvodů onoho rozhodnutí. Neabsolvujete celé dějiny, ale ponoříte se do hloubi pocitů a zážitků ztvárňované postavy. To vše lze využít k rozvoji jedince, ale i skupiny. Nejednen hráč tvrdí, že se s každou novou rolí naučí něco nového i o sobě a lidech kolem něj.

Edularp kolem nás

Larp jako výuková metoda (tzv. Edularp) je u nás zatím ještě v plenkách, podobně jako akademická disciplína. Jsou však lidé, kteří se o zvýšení užití takové metody snaží a ji využívají (například spolky Hrana, EduLudus a další). Oproti naší kotlině pak Skandinávie, která je často považována za larpovou Mekku, jej jako výukovou metodu užívá naprosto běžně. Existuje dokonce i škola, která pro výuku využívá larp zcela výlučně. Studenti tak odehrávají role historických osobností a učí se, co vedlo například k rozhodnutí ubodat Julia Caesara. Nejde ale jen o historii. Stejně tak se pomocí lidských vztahů mezi postavami lze naučit, které prvky z periodické tabulky se „mají a nemají rády“.

Hraj larpy

Možná platí „kdo nezažil, nepochopí“. Naštěstí není problém si to zkrátka zajít zkusit. Iniciativy Hraj larp a Hraju larpy v Praze a Brně pořádají pravidelné hraní tzv. komorních larpů (maloformátové hry pro pár hráčů na několik hodin), které jsou na prvotní ozkoušení ideální volbou. ☒

Kam dál?

- Østerskov Efterskole (osterskov.dk) je dánská internátní škola, která využívá především metodu edularpu.
- Rozhovor s lidmi z EduLudu na téma edularpu (gamecon.cz/blog/vzdelavame-hrou).
- Článek popisující fenomén edularpu (nordiclarp.org/2015/03/04/learning-by-playing-larp-as-a-teaching-method/).
- Spolky zabývající se edularpem (eduludus.cz, hrana.se).
- České portály o larpu (larpy.cz, hrajlarp.cz, hrajularpy.cz).

**MARIE
REJŽKOVÁ**
– REJŽE

Skautsky na
volné noze.

Hry pro rozvoj skupinové spolupráce

Došla ti inspirace, co si zahrát na příští schůzce nebo výpravě? Autorky Soňa Hermochová a Jana Vaňková ti možná pomohu. Přicházejí totiž s publikací, která nabízí širokou škálu aktivit pro práci se skupinou. Kniha je určena především mimoškolním pedagogům, takže i skautský vedoucí si v ní přijde na své.

Je rozdělena do dvou částí. Užitečná mi připadá zejména druhá polovina knihy, která přináší konkrétní tipy, jak pracovat se skupinou a na co si případně dát pozor. Místy autorky zmiňují i důležitá pravidla, kterých by si každý vedoucí měl být vědom, pokud chce se skupinou pracovat bezpečně. Ta ale musí čtenář v textu hledat, chybí srozumitelný přehled.

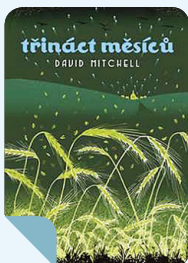
Nejhodnotnější je potom samotný inventář her, který nalezneme v poslední třetině knihy. Je rozdělen podle zaměření her a autorky zde uvádějí už konkrétní aktivity, a to včetně souhrnu, pro kterou věkovou kategorii je hra určena,

kolik času zabere a jak velká skupina ji může hrát. Zajímavý je také prvek *Kritéria pozorování*, kde autorky uvádějí, čeho si má vedoucí při dané aktivitě všimát. Upozorňují i na některá *Úskalí*, která může daný program přinášet.

Pokud ale čtenář potřebuje teoretický úvod k práci se skupinou, bude v této knize hledat marně. První část publikace se zabývá pouze otázkou volného času jako takovou a čtenáři nepřináší žádné užitečné informace. Některé úvodní kapitoly jsou jen plýtváním cizími slovy. I v úvodu praktické části autorky vyprazdňují některé pojmy – například kapitola *Cíle a principy přípravy her* čtenáři nevysvětluje, jak tvořit měřitelné cíle, s nimiž by mohl dál pracovat.

Obecně je podle mého názoru kniha vhodná čistě jako nápadník, nikoliv jako zdroj teoretického základu, který je k práci se skupinou potřeba.

Hermochová, Vaňková: Hry pro rozvoj skupinové spolupráce (Portál, 2014)

**BERNADETA
KUREŠOVÁ**

Studentka
češtiny a vedoucí
vlčat v Brně.

Třináct měsíců

V románu *Třináct měsíců* David Mitchell vypráví příběh dospívání třináctiletého chlapce zasazený do anglického venkova 80. let. Kniha přináší obšírný pohled na fungování chlapeckého kolektivu, autor prostřednictvím úvah hlavního hrdiny knížky – třináctiletého Jasona – pojmenovává principy a hodnoty, které v něm hrají zásadní úlohu. Spolu s rozvíjením příběhu lze vystopovat spouštěče a později mechanismy šikany a manipulace. Šikanu často předchází nějaká odlišnost jedince od ostatních – například Jasonovo koktání či záliba v literatuře, zvláštní jméno jeho spolužáka atd. Na základě podobných drobností dochází ke slovním útokům, které postupně nabývají na vážnosti, spolu s tím, jak si vůdčí osobnosti upevňují svou moc.

Díky zvolené ich-formě dokáže Mitchell dospělého čtenáře nemilosrdně připravit

o pár let a půl metru výšky navíc, aby jej potom spolu s Jasonem nechal čelit problémům, které by možná jinak pod vlivem věkem získaných zkušeností už považoval za malicherné. Viděny očima dítěte však nesnáze v rodině i ve škole, kde Jason bojuje za to, aby nebyl úplně out, narůstají do větších rozměrů. Právě v tomto zprostředkování prožívání konkrétní situace vidím hlavní přidanou hodnotu románu oproti odborným nebeletristickým textům, které se věnují psychologii šikany v dětském kolektivu nebo řešení náročných situací v rodině. Pro mne coby vedoucí vlčat, byla kniha užitečná v tom, že jsem se mohla chvíli ocitnout coby neviditelná návštěvnice v klučích světe, což v reálném životě není možné.

David Mitchell:
Třináct měsíců (BB art, 2007)

Vychovat svobodného člověka

Praktické rady pro vedení oddílu míří do vašich sluchátek

Tomáš Čakloš
šéfredaktor

Nemáte-li čas pročítat se dlouhými teoretickými spisy o výchově a sníte-li o tom, že jednou někdo vytvoří jednoduchou a velmi praktickou metodickou příručku, kterou bude radost číst a ve které najdete konkrétní zkušenosti a rady, jak vést skautský oddíl, potom zbystřete. Kniha, kterou poptáváte, byla napsána v roce 1935. A nyní si ji můžete dokonce poslechnout.

Její autor, pozdější starosta Junáka Velen Fanderlik, ji tehdy pojmenoval jednoduše *Listy Jurovi*. Za prapodivným názvem se skrývá skutečnost, že je vlastně celá souborem 27 dopisů adresovaných mladému vedoucímu Jurovi, v nichž mu zkušenější Akéla předává své rady a napříč kterými se nese příběh jejich postupného vývoje a růstu. V kombinaci s velkým množstvím konkrétních postřehů, soustředěných do pouhých 130 stran, dělá tento osobitý způsob vyprávění z *Listů* na svou dobu takřka geniální dílo.

Jeho kvality stojí vedle poutavé a promyšlené formy především na nadčasových myšlenkách, které jsou i po více než 80 letech často stále aktuální a které ani dnes (bohužel) nepředstavují standard práce s mládeží a lidmi obecně. Jinak řečeno, myšlenek není v knize pouze hodně – ony jsou dokonce většinou docela dobré, tedy často odpovídají dnešním představám o individuálním přístupu, založeném na respektu a vnitřní motivaci. Zatímco jiní vychovatelé, nezřídka i ti skautští, razili v meziválečné době spíše důraz na tvrdou poslušnost a srovnání dětí do latě nevybíravými metodami, aniž by se příliš ohlíželi na výchovné dopady, které takový přístup na formování lidí psychologicky má, Fanderlik přichází s metodikou, která je, s menším přivřením očí, vlastně celá o výchově svobodných lidí.

Témata jednotlivých dopisů spojuje základní otázka: Jak zvládnout úlohu vedoucího? Spolu s Juroem se tak zamýšlíme, jak udržet oddíl v dobré kondici, jak zacházet s vlastní autoritou či jak organizovat práci, tým a sám sebe. Jak probudit v druhých nadšení, jak si vychovat nástupce – a kde na to všechno vlastně vzít energii a čas.

Proslulé jsou například Akélové typy vůdců, které načrtá hned v jedné z prvních kapitol, aby se k nim pak mohl průběžně odkazovat v dalších dopisech. Na různých extrémních příkladech z vlastní zkušenosti ukazuje, že dobrý vedoucí by neměl být ani mudrlující *Profesor*, ani *Vojáček*, který „komanďuje“ své okolí, dokonce ani *Mluvka*, jenž má každý týden nový ambiciózní plán, a konečně ani *Bratránek*, který si sice umí s dětmi zahrát, ale o víc se nestará. Spíš by se měl snažit

vzít si z každého modelu co nejvíc dobrého a vyvarovat se popsaných chyb.

Krásnou ukázkou Fanderlikova osvíceného přístupu k mládeži může být otázka, zdá má smysl druhým něco zakazovat, třeba sprostá slova: „Nevhodným okřikováním, hlavně pak domlouváním, bys daleko nedošel. Tvé puritánské proslovy a napomenutí by se příliš snadno mohly podobat kázáním celých generací učitelů, kteří to mají již předem prohráno.“ Jak tedy v takových situacích postupovat? „Nezakazuj – to je první pravidlo. Lépe je dát nenápadně najevo, že to na Tebe neplatí, že tomu nevěnuješ pozornost a že tedy ani neoceňuješ tuto dokonalost v květomluvě.“ Vhodné východisko pak nabízí v zavedení oddílového žargonu, kterým svou potřebu po vymezení identity naplní hoši ještě lépe než vulgaritami. Dlužno říci, že když jsem tuto radu zkusil před pár lety v oddíle zavést, fungovala až nečekaně dobře.

Navzdory nesporným kvalitám by bylo chybou přistupovat ke knize nekriticky a brát každé její slovo za bernou minci. Fanderlik třeba často zmiňuje, že je třeba chlapce „ovládat“, a my se můžeme jen domýšlet, nakolik bychom měli tyto postupy dnes označit za nepřijatelnou manipulaci, nebo zda jde o pouhé nedorozumění. Knihu nelze považovat za ideál výchovy – ten by se ostatně neměl zastavit v roce 1935, musí se rozvíjet dál. *Listy Jurovi* k tomu nabízejí výborný odrazový můstek. Naším dnešním úkolem je jejich myšlenky pochopit a v ideálním případě přesáhnout, tedy dokázat rozlišit, které věci přece jenom stojí za přehodnocení. Snad nám takový pohled umožní lépe chápat přístup knihy v kontextu doby, kdy byla psána, a vůči případným neduhům být o to smířlivější. *Listy* totiž představují to nejlepší ze staré školy, z tradiční skautské výchovy, a to s veškerými jejími dobovými limity.

Jak ideálně výchovu uchopit, nikdo zcela přesně nevíme, jisté ale je, že Fanderlikovy dopisy nabízejí kvantum užitečných zkušeností a chytrých rad a vedle nich hluboké a obdivuhodné porozumění mládeži. Už jen kvůli tomu je lze doporučit jako klíčové čtení pro všechny skautské vedoucí a snad právě proto se nedávno dočkaly nového vydání a dokonce namluvení do první skautské audioknihy. Obě tyto formy nabízejí kromě metodiky nakonec ještě něco navíc. Už jste přemýšleli, jaký strhující příběh za celým vydáním dopisů vlastně stojí? ☒

Velen Fanderlik: *Listy Jurovi*. (Junák, 2014).
Audiokniha od VLK Gong je dostupná na
skautskyinstitut.cz/stories/velen-fanderlik

KANOE

RAFTY

HORSKÁ KOŁA

FIREMNÍ AKCE

ŠKOLNÍ KURZY

VODÁČTÍ INSTRUKTOŘI

SAMBA

SLEVA PRO SKAUTY: 10 %

POJEĎTE NA VODU!

SÁZAVA

OTAVA

LUŽNICE

MORAVA

www.pujcovna-lodi.cz

Tel: 604 904 737

— SVĚT LITINY —

NEJŠIRŠÍ NABÍDKA

LITINOVÝCH VÝROBKŮ

PRO STAVBU NEBO OPRAVU
TÁBOROVÝCH KAMEN,
VENKOVNÍCH KRBŮ, GRILŮ, UDÍREN,...

NABÍZÍME VÝROBKY I S POVRCHOVOU ÚPRAVOU
ČERNÁ, NIKL – STŘÍBRNÁ A MOSAZ – PATINA.

DVÍŘKA KAMNOVÁ, UDÍRENSKÁ, PIZZA, KOMÍNOVÁ,
DÁLE TROUBY, PLÁTY, ROŠTY I GRILOVACÍ.

ZASÍLÁME PO CELÉ ČR I SR

WWW.SVET-LITINY.CZ / 776 701 291 / info@svet-litiny.cz

SLEVA 15 % — heslo SKAUT

platnost do 31. 8. 2017

SKAUTSKÉ ODBORKY

Rozvíjí specializované
dovednosti

- atraktivně
- rozmanitě
- srozumitelně
- jednoduše

www.skaut.cz/obchod

pevné
desky

56 listů
odborek

brožura

velký
plakát

SKAUTSKÉ

ODBORKY

Co se děje v dětských časopisech

Přinášíme informace k vybraným článkům a průřezovým tématům

Světýlko

V únorovém Světýlku je větší prostor věnován **svátkům**. Vyroberte s dětmi na schůzce dárky pro maminky k svátku matek, uspořádejte setkání s rodiči ke dni rodiny nebo se zaměřte na práva dětí k příležitosti jejich mezinárodního dne.

V dubnu také pokračuje plnění vlnka **redaktor** časopisu Světýlko. Můžete se ještě s vlnčaty a světluškami zapojit i vy, Váš zájem o tuto aktivitu nás velmi těší.

V pravidelných pracovních listech se Světýlko zaměřuje na **jarní přírodu** – mláďata v lese a na ptáky, kteří přilétají zpět z teplých krajů. Dále pak například na schopnost se zorientovat na odjezdové tabuli na vlakovém nádraží.

Nezapomínejte, že i vy můžete do časopisu přispět stejně jako Žraloci z Prostějova či Dráčata ze Štěnovic v dubnovém čísle. Stačí poslat několik vybraných fotografií z provedené akce s krátkým popisem na mail: svetylko@skaut.cz.

Skaut

V dubnovém čísle Skauta budou zadány poslední úkoly soutěže **Mise Svojsíkův závod**, která bude pak na začátku července vyhodnocena. Vítězné družiny se zúčastní celostátního kola Svojsíkova závodu.

Členové soutěžní družiny Wonk z Votic se díky soutěži naučili rozdělovat oheň třením dřev a o své poznatky a zkušenosti se podělili s ostatními na našich stránkách!

Představujeme novou odborku – **hvězdáře**, a to tentokrát i se speciální přílohou – otáčivou mapou hvězdné oblohy, která by rozhodně neměla chybět na další výpravě či na táboře... Samozřejmě pokračuje seriál k odborce fotograf a nechybí ani zdravotvěda, tentokrát zaměřená na zlomeniny.

Rubrika pro družiny se věnuje tomu, jak zařadit **zpětnou vazbu** do programu družiny.

Tři články z Roverského kmene s největším potenciálem k rozprůdění diskuze

1. Jak snížit množství produkovaného odpadu v rámci táborového života?
2. Je Junák apolitickou organizací a jak taková apolitičnost vůbec vypadá?
3. Jak chápeme vlastenectví v dnešní době a kde je jeho hranice?

Rubrika Moje bezpečí – Prevence sexuálního zneužívání a násilí

V dubnových číslech Světýlka a Skauta vychází články týkající se prevence sexuálního zneužívání a násilí. Mají za cíl děti s málo zmiňovaným tématem seznámit a dát jim základní informace, co je sexuální zneužívání a násilí, jak se proti němu bránit a co dělat, když je někdo zneužil či zneužívá.

Sexuálnímu zneužití je během života vystavena každá 3. dívka a každý 5. chlapec. K těmto číslům nezávisle na sobě dospělo několik studií na území ČR (například tým Linky bezpečí). Proto i my se setkáváme s dětmi, které takovou situaci prožívají či prožily, a často o tom nevíme. Články v dětských časopisech mohou pomoci s nepříjemným tématem začít. Najdete tam i nápady na aktivitu a odkazy na další informační zdroje.

Sexuální zneužívání a násilí spadá do sexuální výchovy, pro kterou často nenacházíme v oddílech prostor. Zalistujme ve Skautingu do února 2015, kdy vyšel přehledný článek o tom, co vše obsahuje sexuální výchova a jak se jí v oddíle chopit. Pamatujme, že dítě, které má informace o intimních tématech a ví, co se smí a co ne, je nejen dítě informované a lépe připravené do života, ale také dítě více chráněné před zneužitím.

I v naší organizaci může k sexuálnímu zneužívání a násilí docházet. Dívejme se kolem sebe, nenechávejme náznaky zneužívání a násilí bez povšimnutí, aktivně se ptajme a řešme.

Pokud řešíte problémy spojené se sexuálním zneužíváním, zavolejte na Skautskou krizovou linku 737 205 520, Linku bezpečí 116 111 či rodičovskou linku 840 111 234.

Chcete-li si nechat udělat metodický program o sexuální výchově pro oddílovou radu, napište na vzdeleni@skaut.cz. Více informací o sexuálních tématech najdete na sexus.cz.

ZKUŠENOST
TOTALITY

Úniková hra na Staromáku

Populární aktivita pro skupiny 2–5 starších skautů a roverů na náměty Zkušenosti totality v Praze ve Skautském institutu. Bližší informace včetně registrace na skautskyinstitut.cz/unikovka. Hra je přístupná v úterý a středy.

21. dubna – 14. května Skautský dobrý skutek

Celostátní akce, ve které střediska, oddíly nebo družiny realizují vlastní projekty na pomoc svému okolí. Na Křižovatce v sekci o SDS je k dostání nová metodika i je možnost se přihlásit.

2. – 5. června Intercamp

Padesátý ročník tradiční mezinárodní akce v německém Warendorfu.

7. – 11. června Obrok

Celorepublikové setkání roverů a rangers v Trutnově. Více na obrok17.cz.

OBROK
'17

23. dubna ve 20:00

Veřejná premiéra filmu Skauti bez lilie

V projektu Zkušenost totality Skautského institutu mimo mnoha dalšího vznikl dokumentární film Skauti bez lilie. Zabývá se dosud nezmapovanými osudy skautů a skautských oddílů po rozpuštění Junáka v roce 1970. Nakolik bylo možné vést skautský oddíl bez symbolů, bez kroje, v soustavném utajování? Šlo uchovat skautské myšlenky v pionýrském oddílu? Přijďte to prozkoumat s námi na veřejné premiéře. Detaily a lístky na skautskyinstitut.cz/film.

26. – 28. května Společně proti leukémii

Sbírka na čerpacích stanicích, kde se za umytí oken vybírá na léčení leukémie. Letos se akce koná podvacáté. Více informací na skaut.cz/protileukemii.

26. – 28. května Helpdesk

Helpdesk je celostátní akce určená pro vedení středisek, okresů i krajů, pro výchovné zpravodaje a další činovníky z rad. Tentokrát se koná ve Slaném. Více na helpdesk.skauting.cz.

HELP DESK
2017

13. – 15. října Poradní skála

Letošní Poradní skálu uspořádá odbor včlat a světlušek společně se Skautským institutem. Těšit se tak můžete na zajímavý program v podmanivém prostředí historického centra Prahy, jehož velká část se bude odehrávat přímo v prostorách Skautského institutu na Staroměstském náměstí.

GRIZZLY, STANY TŘETÍHO TISÍCILETÍ

Grizzly je česká firma s výrobou v Pardubicích, která prostřednictvím svého e-shopu www.tabornickepotreby.cz dodává svým zákazníkům zboží už po osm let a každým rokem počet spokojených zákazníků stoupá.

A co Vám Grizzly může nabídnout? Firma vyrábí vybavení do přírody, například stany. Ty jsou vyráběny podle starých tradic, avšak novodobou technologií. Jejich kouzlo je v použitém materiálu, který tyto staré tradice částečně boří, ale bez dopadů na nocležníka.

Bavlněné stany mají řadu nevýhod. Jednou z těch hlavních je jejich krátká životnost. V dnešní době vyráběné bavlněné stany mají životnost v řádu pár let. Navíc mají složitou údržbu a jsou náročné na skladování. Asi každý z majitelů bavlněného stanu dobře ví, že po pouhé jedné sezóně, nedostatečném vysušení a špatném uskladnění stan zplesniví, což má za následek tvorbu nevzhledných fleků, ale především to ovlivňuje pevnost a funkčnost materiálu. Polyesterové stany Grizzly svými vlastnostmi tyto problémy zcela eliminují. Plíseň totiž nerozkládá vlákna polyesteru a tím pádem nedochází k jeho degradaci. Samotná polyesterová tkanina je ještě o 25 % masivnější a díky tomuto faktu jsou naše stany téměř nezničitelné.

Dalším problémem bavlněných stanů je srážení tkaniny přibližně o 5 % a všichni tábormíci znají, že malý stan na velké podsadě nejde zapnout a v případě použití větší síly pak dochází k roztržení cely nebo utržení zapínacích šňůr. Naše polyesterové stany se nesrážejí a je možné je šít skoro na přesný rozměr. Dalším velkým rozdílem je hořlavost. Bavlněný stan napuštěný voskovou impregnací hoří jako svíčka, rychlostí větru, zatímco polyesterové stany jsou zapalitelné jen s velkými obtížemi.

Generace za generací tábormíků si předávají zákaz „Nesahejte na tu plachtu, když je mokrá!“, ale tomu je se stany Grizzly konec. Na mokré polyesterové stany můžete libovolně malovat prstem, fixem nebo rtěnkou, ... jednoduše čímkoliv a i přesto nikdy neztratí na kvalitě nepropustnosti. Polyesterová vlákna do sebe nenatahují vlhkost, tak jako bavlněná, proto je jejich sušení výrazně rychlejší. V případě, že náš stan zplesniví, stačí ho postavit na konstrukci, vzít kartáček, vodu s mýdlem a plíseň jednoduše odstranit. Tkanina zůstane i nadále vodě 100% nepropustná. Pokud by došlo k poškození plachty nožem, provizorní oprava je velmi jednoduchá. Stačí pouze lepicí páska a svůj stan pak můžete používat po zbytek turnusu bez štěrbin s výhledem na hvězdičky.

Polyesterové stany Grizzly vycházejí s klasickými bavlněnými cenově srovnatelně. Jsou vyráběny ve všech barevných odstínech, počínaje bílou či béžovou, přes hnědou, khaki nebo černou až po modrou, červenou či růžovou, ale můžete si vybrat i kombinaci těchto barev. Stany jsou vyráběny s ohledem na zákazníka. Když potřebuje o 5 cm větší nebo vyšší, není to pro nás žádný problém. Pokud by někdo i přesto chtěl bavlněné, je možné si v našem portfoliu vybrat ze dvou variant a to 320 g/m² nebo 440 g/m². Potom však nelze opomenout argument jednoho z členů ředitelství firmy, který s oblibou říká: „Uživatelé se polyesteru bojí a nechtějí ho zaměnit za bavlnu, protože bavlněný stan patří do přírody. Na nohách však běžně nosí obuté gore-texové boty, ponožky ze směsi polyesterů a elastanu nebo funkční prádlo, které je ze 100 % polyesteru. Dlouhý seznam nejen podobného typu oblečení lze zakončit softshellovými bundami z polyesteru s PVC membránou. Podle jejich postoje, bychom tedy museli nosit bavlněné košile, vlněné svetry, plátěné bundy, kožené boty, ...“

Naši výrobu neustále rozšiřujeme a to dle přání zákazníků. Pokud zákazník potřebuje vlastní střih nebo jen náhradní plachtu na hangár, bez problémů navrhne, ušijeme. Ke stanům s podsadou vyrábíme i podsady ze smrkových prken, spojených perem a drážkou, konstrukce těchto podsad je jedinečná a vyráběna tak precizně, že jakákoliv bočnice lze napasovat na jakékoliv čelo či záda, takže už nemusíte řešit, který díl ke kterému patří.

Pro sezónu 2017 připravujeme obnovení výroby stanů Rekreat, které vypadají jako podsadové, jen mají ocelovou konstrukci a plachtu až na zem. Do těchto stanů budeme vyrábět i samonosné skládací postele.

GRIZZLY

OUTDOOR EQUIPMENT

ROZENÝ VŮDCE

DREAMWORKS
MIMI ŠÉF

V KINECH OD 20. DUBNA
TAKÉ VE 3D

© 2015 DreamWorks Animation LLC. All Rights Reserved. PROPERTY OF FOX. PROMOTIONAL USE ONLY. SALE, DUPLICATION OR OTHER TRANSFER OF THIS MATERIAL IS STRICTLY PROHIBITED.

DREAMWORKS

Mimořádná nabídka triček

Trička do města i do přírody, kterým bude báječně slušet nové skautské logo, nyní získáte se slevou 30 %. Logo i jiný motiv vám na trička rádi vytiskneme či vyšijeme.

- Oblečte až 250 svých členů do bavlněných triček s 30% slevou
- Stačí k vaší objednávce v košíku vložit kupon SKAUT2017
- Slevu můžete využít až do 31. 5. 2017

Původní cena / Cena v akci
59,50 Kč/ks / **41,65 Kč/ks**

inetprint
JEDNODUŠE ON-LINE

Vybírejte na www.inetprint.cz/skauting